

Szabad férjhez menni

Az elmúlt operaházi rezsim idejében sokszor szó volt arról, hogy az Operaház megtiltotta a balett tagjainak a férjhez menést. Ilyen tilalomról most nem tudnak az Operaházban: aki talál magának férjet, azt senki se beszéli le, hogy letelepedjék a saját családi tűzhelye mellé.

– Valamikor minden esztendőben esett egy-egy esküvő – mesélte nekünk a balett egyik öreg tagja.

– Most már nincs annyi férjjelölt a láthatáron. Megszűnt a romantika. Szerelemből és romantikából nem igen vesznek el balerinát, legfeljebb a biztos fix fizetésért vennének el bennünket. Mi pedig, azt hiszem, vagyunk olyan szépek, hogy jó partira számíthasunk....

(A dokumentumokat közlésezi: Gara Márk)

A NYOLC BOLDOGSÁG

MISZTÉRIUM

BEMUTATÁSRA KERÜLT ELŐSZÖR BUDA-
PESTEN A VÁROSMAJORI EGYHÁZKÖZSÉG
VALLÁSOS MATINÉJÁN A BELVÁROSI
SZÍNHÁZBAN, 1926. DECEMBER 12.-ÉN A
VÁROSMAJORI JÉZUS SZÍVE TEMPLOM
MEGNAGYOBBÍTÁSÁNAK JAVÁRA.

VÖRÖSMARTY-NYOMDA, SZÉKESFEHÉRVÁR.

A Nyolc Boldogság Misztérium¹

Szövegét és orcheogrammját írta: Dr. Dienes Valéria.

Prológ

A lélek nem önként hullott le a rögre,
A lelket az Isten lehelte a földre
S a lélek rajzolta, mintázgatta magát,
Formálta, készítette lusta „anyag”-át
Átjárta, sodorta, nyeste, újraszülte,
Önmagát kereste, várta, megkerülte,
Életet formázott, történelmet gyártott,
Elesett és győzött, szeretett és ártott.

Az anyag lerázta, százszor meggyötörte,
A lélek visszanyúlt és igába törte,
Ezer dús szándékát mélyen belefonta
S a tisztult anyagra Isten arcát nyomta...
Így termett az ethos. Győzedelmes élet,
Melyet az anyagból kicsiholt a lélek,
S ami az anyagban belőle megmaradt,
Művészetnek hívják széles ez ég alatt...

Régi messze lelkek miránk leszállottak,
Nagy múltak méhéből ilyen tanítottak
Holt századok nyelvén: „Mivelhog az élet
Istenkézből ömlött, s újra Istené lett,
Útja a *Morális*, Isten tudománya,
A művészet pedig szolgáló leánya.
Nem elég a szépség vizét rejtve inni
Hanem örvendezve oltárra kell vinni.

Ne sírjuk, hogy testen lelkünk mennyit vesztett,
Hanem szenteljük meg lélekkel a testet,
Ne ijedjünk tőle, hogy majd lelket gázol,
Mert ha minden élő anyagot lerázol,
Bosszút áll a tétlen, szolgálóból urad lesz,

¹ A középkor vallásos misztériumainak őse a liturgikus dráma, mely a templomban játszódott le, s az egyházi szertartásnak volt része. A misztérium virágzásának kora a XV. és XVI. század, melyben e színpadi vállalkozás a tiszta vallásosság céljait szolgálta az egyház védelme alatt. A jelen misztérium nem külső megvalósításában, hanem céljában és intenciójában folytatja a középkor e nagy vallás-művészeti mozgalmát. A vallásos élmények művészi konkretizálásával akarja szolgálni a ma egyre tágabb körben ébredő és a vallásos közönyösséget mind szélesebb vonalon támadó komoly lelki igényeket.

Léted tengelyére marasztó sarat tesz,
Fegyverezd le másképp: erkölcsi szépséggel,
S összefonja híven kezdet az éggel.

Mi a szót elértve, kongó földiséget
Elfeledni jöttünk: mennyei mesgyéket
Akarunk most járni istenszók nyomában,
Keresni a lelket szűzi otthonában.
Nem régi emberek, nem bibliás múltak,
Nem is vaskos régi könyvekből tanultak,
Nem iniciálék, nem is zsidó ősök,
Nem is középkori vallásos regősök,—
Lélekszimbólumok akarunk mi lenni,
Testünkkel a szellem szolgálatát tenni
Új földön építeni Krisztus-királyságot,
Megkeresztelni a mozdulatországot!

Énekkar

(Bárdos L.)

Látván pedig Jézus a sereget, fölme né a hegyre és
miután leült, hozzája járulának az ő tanítványai.
És megnyitván száját, tanítá őket... (Máté 5. 1–2)

I.

A Lélek pedig csak azért jött a világra,
hogy megtanítsa az örök boldogságra.
A test pedig szentelt lélekháznak készült,
Istenkézzel gyúrták, örvendésre épült,

jaj, de örvendését százszor elvesztette,
mert együgyű lomhán csak magát kereste.
Istenét feledte, ösztönét hajszolta,
lélekkincsét úton útfélen kiszórta.

Mi most hozunk neki élő igazságot,
megtanítván híven a nyolc boldogságot.
Kérem, figyeljenek hát a lélekszóra,
örömből ez lesz az első leckeóra.

A lelki szegénység gyermekajak hangja,
olyan, mint a tiszta hajnalok harangja.
A lelki szegénység szent együgyűsége,
a legmélyebb elmék tüzes bölcsessége.

A lelki szegénység nem az ostobáké,
hanem napsugaras szűz gyermekszobáké.
Boldogságos szentség nélküle nincs itten,
így imádkozott itt lenni a gyermekisten.

**Boldogok a lelki szegények, mert övék a
mennyeknek országa**

Istenem, szeretlek, és nem tudom, ki vagy,
kívánlak, és nem tudom, miért,
megtöltöd napjaimat és éjszaka
beléd ömlik az öntudatlanságom.
Nem ismerlek – és te vagy a mindenem,
nem láthatlak – és te vagy a Napom,
nem érinthetlek – és te vagy az erőm,
mintha nem volnál – és egész létem te vagy.
Mondd, rám nézel, Uram?
És látod amint szívem, e vak virágkehely
fehérre tárja szirmát és téged keres?
Mindig várlak, – pedig itt vagy velem.
Mindig enyém vagy – és sohasem elég.
Jaj, mikor jelenlétedbe öltöztetsz engem,
tudom, hogy elvesző semmid vagyok,
együgyű, ámuló semmid
s mert tudatlan vágyódássá fogytam előtted,
rám koronázod a mennyországot.

Énekkar

Őskeresztény dallam. Demény feldolg.

Corde patris genitus,
manens in principio
quaerens quod perierat
parentis imperio.
Venit ad nos humilis
ab axe sidereo

Az Atya szívéből szár-
mazott s e szívben maradt.
Az Atya parancsára keres-
ni jött ami elveszett.
Közénk jött, az égnek ten-
gelyén leszállt az alázatos,

quem castis visceribus
nuntiante angelo
virgo mater edidit,
Benedicamus domino.

akit az angyal jelentése
szerint szűzi testéből Mária
a földre tett.
Áldjuk az Urat!

II.

Szelídség a drága lélekfonó érték,
szellemországban sem azonosan mérték.
Szelídség lelkünknek nem bezárt virága,
hanem az együttlét szentelt boldogsága.

Gyermeket ölelni, anyánkhöz simulni,
mohás alázattal engedést tanulni,
parancsolni hittelt, feddeni a csókkal,
hajló átadást termelni néma szókkal.

Szelídség az embermentésnek alfája,
szocializmusok győző omegája,
szelídség az élet kozmikus zenéje,
minden szeretetnek karácsonyi éje.

Szelídség az élő vizeknek forrása,
tisztító, lendítő, édes újulása.
Mindezeket nektek most úgy magyarázzuk,
hogy a szeretetet magunkra mintázzuk.

Megmutatni, hogy a Szelíd engedelmes,
így tanította ezt nekünk a Türelmes,
aki a Barlangból a Keresztbe hágott –
hallgassátok ezt a félénk imádságot.

Boldogok a szelídek, mert ők bírják a földet

Vigyázz, ujjad bársony legyen,
ha formálva lélekre nyúl.
És akaratod, fényes szíromhullás,
melynek szálló pontja vonz
És szavad, mint a rétnék selyme,
sziklaszívekre takarjon virágos gyepet
és simításától kinőjön a repkény

kiszáradt lélektörzseken.
És parancsod, mint ölelő hajnali szél,
mely tisztítón bújva jár
a lélek sűrűjének zeg-zugos résein.
És jöttöd mint a napkelti harmathullás,
kéreseed mint a reggeli madárszó
erőszakod mint élő selyemköntös,
mely forrón a testre nő
s a test azt hiszi, ő adta vonalát.
Ha győzni akarsz, hajtsd meg a fejed,
ha uralkodni vágyol, térdepelj,
ha embertestben Isten akarsz lenni,
szelíden szolgálj örökké
és lábaidhoz gördül ajándékul
a föld.

Énekkar

Karácsonyi népének. Demény feldolg.

Énekeljük el karácsony szent dalát,
Magasztaljuk őt, Istennek szent fiát.
Íme leszállt a mennybeli király
Mennyből a király, ki Istennek fia.

III.

Testvérek, a sírás szentelt lélektorna,
testvérek, a sírás kívül sem egyforma,
ez fojtogatottan, titkon nyeli könnyét,
annak szeme ontja barázdás özönjét.
Hát belül, a szívnek titokzatos mélyén
hányféle a sírás a gyötrelmek éjén!
Láttál már sírókat? ez vergődik, szenved,
amaz a végzések szent kezének enged.
Ez jajgat, lázad, telve panasz-szóval,
amaz áldoz édes, mély lélekadóval.
Ez puszta kínlódás, a lélek fekélye,
az odaadások imádságos éje.
Itt emészt a múltad, kínozt az igazság,
ott visz lélekszántó mennyei vigasság.

És ha hálás szívvel viseled a harcot,
Isten tenyerébe temeted az arcod,
könnyhullásod leszen szíved áldomása,
tisztuló lelkeknek ilyen a sírása.
Valahol sírnak így, édes vigalomban.
Tudod, hol, testvér? A purgatóriumban.
Ne rettegjünk hát a sírok könnyes árnyán,
hajoljunk ki most a másvilág párkányán,
tanuljunk meg sírni a szent könnyezőktől,
békés, boldogságos, gyászdalos mezőktől.
S bízva biztasson az, hogy a földi élet,
tisztaságos, győző öröklétbe mélyed,
itt szórjuk a magot, ott nő a vetésünk,
mert hogy a halálunk égi születésünk.

Boldogok, akik sírnak, mert megvigasztaltatnak.

Ne félj a könnytől,
omló árama tisztít,
mért szabóddol, ha szenvedést kínál az élet?
Ha sírsz, lélek öntözi földed,
ha sírsz, Isten szántja a lelked,
ha sírsz, eleven lesz a talajod röge
és emberarcot fordít feléd,
mert könnyedtől megtudta létét
és azt, hogy a nappal rokon.
Ne félj a könnytől,
gördülő gyémántját szeresd,
ösvényeden aki végigmegy utánad
kincseknek szedi tarsolyába
és áld majd tégedet,
a gyémánthullatót.
Ne félj a könnytől,
valaki rád néz, míg halkán pergeted,
valaki némán sír veled,
valaki megölel és karjába olvadsz
valaki rád hajol és tekintetébe fűlsz,
valaki körülvesz, megjár
sírásod szent lesz és hófehér
és nem fáj, mert ölelnek érte,
és jó neked sírni, ha rád borúl
a tárt karú Vigasztalás.

Énekkar

J. Gallus, XVI. sz. *Ecce quomodo.*

Ecce quomodo moritur iustus	Íme hogyan hal meg az igaz, nem veszi senki sem szívére. Az igaz férfiak el- pusztulnak és nem gondol
Et nemo percipit corde Viri iusti tolluntur	vele senki sem. A gonosz elvitte az igazat. És béke az ő emlékezete és Sion az ő
Et nemo considerat. A facie iniquitatis Sublatus est iustus	lakása.
Et erit in pace memoria eius et in Sion habitatio eius.	

IV.

Szomjúság a szívnek titkos hőmérője,
emberi lelkeknek örök Ismerője,
mélyesztette belénk emésztő imának
fegyverül a szívnek, szolgál a *má*-nak.

Hogy olthatatlanul a lélek kutasson
s a *má*-val szorgosan holnapra mutasson,
azért ma itt e szent telhetetlenséget
ajkatokhoz visszük megízlelés végett.

Nincsen a léleknek nagyobb boldogsága,
mint az istenvárás örök szomjúsága,
amivel nem lehet sohasem betelni
s Isten arcán vélünk önmagunkra lelteni.

Jaj neked, ha egyszer elég vagy magadnak,
jaj azoknak akik mindent visszaadnak,
nem kérnek, nem várnak, nem sírnak örökké,
leesnek halottá, visszahullnak röggé.

Nem mentetek soha e dús lélekbozóthoz?
Jöjjetek most velünk a nagy Szomjazóhoz,
Aki a keresztről elsusogta nekünk,
hogy a szomjúsággal égi útra lépünk.

Aki istenszívre öltött embertestet,
szomjazó ajakkal túrt a keresztet,

akarta szerette, ölelte igáját,
véres csókkal festé gyalázata fáját,
aki könnyeiben mosta a világot
s boldogságnak mondta a szent szomjúságot.

**Boldogok, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot,
mert ők megítéltetnek**

Szeresd a szomjúságot,
mert irányt mutat
és lelked tikkadása így öröm.
Jaj annak, aki lélektöltötten
nem kérezkedik tovább!
Oh, telhetetlen örök aranypohár,
igazság,
jaj annak, aki ízlelt
és nem maradt szomjas örökre!
És boldog az, ki sivatagos léte homokján
égő ajakkal, gyötrődve lehull
és kérve kér:
Uram, merre a kelyhed?
Uram, szomjas maradtam,
megjártam a föld örömének széles sarkait
és futva ittam unszoló tömeggel
bódító italt,
de szomjas maradtam,
mert nem volt ott
az igazi pohár,
Nálad van, Uram?

Szeresd a szomjúságot
mert lankadásod, e tévedt keresés,
csak álnok látszat, és megvan a Pohár,
hús aranyvizének fogyhatatlan üdeségét
nevető arccal ígéri
az örökkévalóság.

Énekkar

M. Haydn. *Tenebrae factae sunt.*

Tenebrae factae sunt cum
crucifixissent Jesum Judei. Et
circa horam nonam exclamavit
Jesus voce magna: Deus meus,
ut quid me derelinquisti?– Et
inclinato capite emisit spiritum.
Exclamans Jesus magna voce
ait: Deus in manus tuas com-
mendo animam meam.- Et in-
clinato capite emisit spiritum.

Sötétség lőn, mikor a zsidók
megfeszítették Jézust. És kilenc
óra tájban felkiáltott Jézus: Én
Istenem, mért hagytál el engem?
És Jézus nagy szóval mondá:
Istenem, kezeidbe ajánlom lelke-
met.–És lehajtván fejét, kiadá
lelkét.

V.

Próbáltatok-e már szenvedőt ölelni?
Jártatok a nyomor mellfojtó tanyáin?
Tudjátok mint kell a lelket felövezni,
Hogy mosolyt növevessen a gyötrelmek fáin?

Hallgattatok már a földnek jajongását?
Ezt a szörnyű kórust, létünk véres alját,
Melynek szívettépő félelmes zsongását
Síró planétákról az Istenig hallják?

Emlékeztek, hogy az Istenember itt lenn
Az irgalmat forrón reánk parancsolta?
Én vagyok a beteg, nyomorult, mezítlen,
Engemet gyógyítottok, szerettek – dalolta,

És a Szó kiáradt, élő vizek hordták,
Megjárta a földet az Isten fiával.
Csíráztatott, termelt, irtották, taposták,
És mindent betöltött szent *Szimpátiával.*

Ez lett a nagy Végszó: Szentelt együttérés
Megjárta a földet, fellehelt az égre,
Mindent egybeöntött, meghalt minden kérdés,
Lépcső nőtt a szívből fel az Istenségre.

Ezt a lélekláncot hozzuk most elétek,
Szívről-szívre ömlő szentelt orvosságot,
Kapaszkodó, védő, áldott egyezséget
Akarunk belőle kiontani rátok.

Hogy ma senki itten maga ne maradjon,
Hogy ma itt mindenki ölelje testvérét,
Mindenki szeressen, kínáljon és adjon,
Érte – aki értünk elhullatta vérét.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek.

Szeresd a gyöngét, a lehulltat,
A könnyes szívet, a lehajtott fejet,
szeresd azt, aki takartan szenved
és arcán sírások barázdája torzul,
szeresd és takarj rá bízó lelket a tiédből...
Vágd fel palástod és osztogasd,
jaj sokan sírnak,
sokan várnak reád,
szeresd azt, ami fáj,
tarts a sebek fölé gyógyító kezet,
sebzett lelkekre teríts mentő imát,
és öleld meg, aki panaszhang nélkül
tépetten vánszorog feléd.
De ne hidd, hogy adtál, míg lelked osztod,
mert magad lettél százszor gazdagabb,
és ne tudd bőségedet
a lélekkálák aranyfokain
míg kezed segítve lefelé tárul,
arcod, szemed meg tartson felfelé.
Tudod, hogy Napok járnak odafenn?
Akiknek te vagy a gyöngö, a hullott,
a sebzett, a könnyező?
Oh, jaj neked, ha nem tudod,
és nem könyörögsz mély alázkodással,
hogy a Napok Napja
palástja foszlányát borítsa reád...

Énekkar

Perti XVIII. sz. *Inter vestibulum.*

Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini dicentes: Parce Domine, parce populo tuo et ne deshereditatem tuam in opprobrium.

Az előcsarnok és az oltár között sírnak majd a papok, isten szolgálói, mondván: Kegyelmezz Uram, kegyelmezz a te népednek és ne add át őt a szégyenkezésnek.

VI.

Jöjjetek most velünk az égi mezőkre
Hol emlékek járnak szűzi valóságot,
Igaz álmok várnak szent ébredőkre
Kik most pillantják meg az örök Országot.

Jöjjetek megtudni, mi a látás titka,
Mi fényből merítenek az örök halmokon
Tiszta szem a földön hogy miért oly ritka
S a látás a szívvel hogy miért oly rokon.

Akiben homályok, porfellegek járnak
Akinek világa lidércfényes pára,
Abban istenarcra hasztalanul várnak,
Lelke fénytelenül mered önmagára.

Tudod, hogy a szem is úgy tör át a légen
Ha felhőtlenül kék az atmoszférája?
Lelkednek is kristály-kékség kell az égen,
Szemed csak úgy lát, ha szíved az arája.

Hogy ezt megértsetek, hozunk egy szentképet,
Azét, ki szívében egy volt a kereszttel
Aki szűzfehéren planétánkra lépett,
Idejött Leánynak, istenhordó testtel.

Hozzuk és köszöntjük, kinek szíve vére
Hajnalszínre festé a ködös világot
S míg anyakarokkal borult Istenére,
Testté vált ima volt, szeretett, – és látott...

Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent

Ismered a kristályt?
az omló vízesést, a félénk harmatot?
láttad az égnek napjárta színét?
Egy sem olyan tiszta, mint a lélek
ha fényforrására visszanéz
és ámulva szól: ez én vagyok.
És hallgat mint a szótlan tengerszemek,
ha rájuk néz az ég
s a vízbe istenarcot rajzol
a napszínű felhő.
És hallgat mint a fehér hegyorom
ha gyopárkoszorúsan, mint jegyeslány
várja kedvesét, –
a Végtelen az ő szerelmese!...
A tiszta lélek földet nem illetve jár
és lát és mélyed és válaszol,
mert nincsen egyedül soha,
szerelmesen,
szent okába merülten
sajnálja, hogy külön léte van
és énekel: oh én forrásom,
tüntess el engem önmagadban...

Énekkar

Josquin de Prés XV. sz. *Ave vera virginitas*

Ave vera Virginitas
Immaculata castitas
Cuius purificatio
Nostra fuit purgatio

Üdvözlégy igaz szüzeség,
szeplőtelenység, érintetlenség,
kinek tisztasága a mi megtisztulásunk.

Ave cuius nativitas
Nostra fuit solemnitas
Ut lucifer lux oriens
Verum solem praeveniens.

Üdvözlégy, kinek születése volt a mi ünnepségünk,
ki jöttél mint az igazi napot megelőző ébredő fényhordó világosság.

Ave preclara omnibus
Angelicis virtutibus

Üdvözlégy, ki angyali erényeiddel felülmúlsz min-

Cuius fuit assumptio
Nostra glorificatio
lésünk.

deneket, akinek mennybe-
menetele a mimegdicsőü-

VII

Áldott sziklabarlang decemberi éje...
Halk anyasikoltás,... pici gyermekajkak
Sápadt mécsvilágot köszöntő zenéje...

Becsillog az éjjel. Künn futnak az árnyak,
Kihasadt a felleg ólmos mennyezetje,
A fűvön pásztorok, alvó nyájak várnak.

Leszakad a résen egy darab mennyország,
Felragyog az éjfél szürke ónruhája,
Pásztorok a ködök hús álmát alusszák.

Dicsőség az égben – zúgja be a léget,
Testbe szállt az Isten, oszlik a föld átka
Kiöntötték rá az élő békességet.

Angyalajkak egyszer szóltak földi dallal,
Egyszer énekeltek a föld emberének
Hasadt égből hulló tüzes diadallal.

Egy égi szavunk van: *az embernek béke.*
Mennyei üzenet, istenajkú gyermek
Szótlan mosolyának égi öröksége.

És mikor kezünket most egymásba tesszük,
Egymásba fonódunk szent metaforául
Lelkünk mélyén ezt a békehangot lessük.

És amikor zengő hozsannás ajakkal
Köszöntjük a Krisztust, aki halni indul
S kísérik susogó szent pálmagallyakkal,–

Ezt az áldott békét lengetjük felétek,
Beleöltöztvén a karácsonyi szóba:
Békesség, békesség a föld emberének!

Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak hívatnak

A béke a végtelen erő,
mely tiszta fővennyé mossa lelkedet,
hogy tenyésszen benne a bőséges élet,
a gyümölcsosztó, telhetetlen élet,
mely öt kenyérből ezreknek adhat
többet, mint elég.
A béke a lélekjáró összhang
üde himnuszok egymásba hajlása,
fehér oszlopokra futó
sötétlombú füzér.
A béke a mindenre ömlő jóság,
szentelt túrés, tűzálló akarat.
A béke az istenvárás,
és kúszás az Úrnak léptenyomán,
a béke a lélekétség,
létednek frigszekevénye,
hol, ki hasztalan kerestél lankadottan,
most megtalálod énedet,
a béke az Isten lelke,
kölcönkapod, mint atyáét a gyermek
és odaadod érte
magadat.

Énekkar

Bárdos: *Ingrediente*

Ingrediente Domino in sanctam
civitatem Hebreorum pueri, re-
surrectionem pronuntiantes, cum
ramis palmarum: Hosanna, ho-
sanna clamabant in excelsis.
Cumque audisset populus quod
Jesus veniret Jerosolymam, ex-
ierunt obviam ei. Cum ramis pal-
marum: Hosanna, hosanna, cla-
mabant in excelsis.

Bemenvén az Úr a szent vá-
rosba a zsidók az élet feltáma-
dását hirdelve, pálmaágakkal Ho-
zsannát kiáltanak. Meghallván a
nép, hogy Jézus Jeruzsálembé jő,
elébe mentek pálmaágakkal és
kiáltanak: Hozsanna a magasságban.

VIII.

Igaz ügyért élni súlyos mártíromság,
Igazság a lélek kemény rabtartója,
Koronája Krisztus, törzse a Háromság.

Aki egyszer beállt e vérző igába,
Belefogódzott e tüzes ölelésbe,
Odaadott mindent, szabódni hiába.

Átfon az igazság, e forró szerelmes,
Vállal érte mindent – és ha ronggyá tépnek,
Mosolygysz...odakinn azt mondják: türelmes.

Te pedig boldog vagy vérednek hullásán
Mert tiéd az Ország, ömlő életcsepped
Zenét perog lelked véres virulásán...

Azért most felhagyunk a metaforával,
Erre nincsen jelkép, nincsen szimbólumszó
Hozzuk *Azt*, ki kiszállt a bűn ostorával.

Lélekfosztó harcra...századok nagy éjén
Frissen átszüremelő, vérző tüzes képet, –
A Nagy Üldözöttet gyötrelmei mélyén...

Ki, hogy sohse várjunk idelent hiában
S az ember örökké *Rajta* mérje lelkét,
Itt maradt közöttünk a szent Hostiában.

Emberajkat vár az Embernek Szülötte,
Átölelt bennünket ma hajnali csókkal,
Míg mi könnyes szemmel térdeltünk előtte.

Égő istenszeme ott virraszt fölötted...
Jertek köszöntsük őt édes gyermekszókkal,
Szeressük, szeressük a Nagy Üldözöttet!

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért,
mert övék a mennyeknek országa

Ha igazadért bántanak, testvér,
tartsd oda lelked az ostor elé,
mert megszentel a gúny
és sugárfoltokká gyullad
a rád feccsent szitok,
csak szeresd és akard.
Oh, szeresd a sértő, a sebző beszédet,
ha lelked pitvarán csúfosan szennyez
és te tiszta vagy a rád sugárzó
öröklét szeme mélyén!
Tűrő lelkeden át
angyalénekké verődik a gyalázás
és megkeresi Istent,
mint a legszebb dalod.
Szeresd az üzetést, a forró ellenállást
mely nem öl, hanem lelket fakaszt,
élted gyöngye fáját őserdővé dúsítja,
ha életverten magasra emeled fejed
és vérző arccal felmosolygysz az égre
– Megvásároltalak!

Énekkar

Liszt: Ave verum

Ave verum corpus Christi
natum de Maria Virgine
vere passum immolatum
in cruce pro homine
cuius latus perforatum
fundit aquam cum sanguine
esto nobis pregustatum
mortis in examine. Amen.

Üdvözlégy Krisztusnak
valóságos teste, aki szűz
Máriától született, a keresz-
ten az emberért szenvedtél
és feláldoztattál és átvert
oldalad vért és vizet bocsá-
tott, hadd ízleljünk tégedet
a halálnak nagy vizsgálatán. Amen.

Énekkar

(Bárdos L.)

És lőn mikor elvégezte Jézus ez igéket, csodálkoznak a seregek
az ő tudományán: mert úgy tanította őket, mint aki hatalommal bír
és nem mint az írástudók és farizeusok. (Máté 7, 28–29.)

A nyolc boldogságról

Dr. Prohászka Ottokár ő kegyelmességének, A Nyolc Boldogság misztérium első előadása előtt mondott beszéde.

Mélyen tisztelt közönség!

Valami egészen újszerű dolog, hogy mi itt a görög mozdulatművészet vonalaival be akarjuk futtatni az evangélium egyik legkedvesebb és legjellegzetesebb színhelyét, és hogy az orkesztika művészetével akarunk hódolni a nyolc boldogság hegyének.

A Szentírásban van más hegy is, amely szentebb és fölségesebb minden hegynél, de ott a művészet is sír és sírva hódol. Ott az ünnep éjben folyik és nem látható. Ott mindenki érez, de mimikája nincs. Ez a Kálvária hegye, mely páratlan, és semmi más hegygel össze nem hasonlítható. Nem úgy a nyolc boldogság hegye, mely bármennyire magaslik is ki minden szellemi magasság fölé, éppen alkatánál fogva párját hívogatja, mely az arabiai sivatagban emeli éles körvonalait ég felé. Ez a Sínai-hegy.

A nyolc boldogság hegye szemben áll a Sínai-heggyel. Hegy hegygel, lélek lélekkel szemben. Mind a kettőn az etikának, egyikén az ószövetségi, másikon az újszövetségi ethosnak szelleme ömlik el.

Az ószövetségi hegy a parancs, a törvény, a szigorú akarás, a törhetetlen érvényesülni akarásnak a hegye. Az is ethos, az is etika, hiszen a rideg törvényt kiemelni, azt tisztelni óriási nagy etika és ugyancsak a nagy akarást átvenni, ha szolgálzívvel is, bizonyára ethos. Ez az ethos oly kemény, mint a Sínai-hegy maga, melyet gránitsziklák alkotnak. Minden éles rajta, az ormok, a kúpok, még a bástyák is. Ez a hegy a sivatagban áll, mint Isten trónja, és szőnyegként eléje van terítve a sivatagnak sárga homokja. E rideg szőnyegen, e kemény hegy előtt kuporognak vad népek, pusztai szemita törzsek, műveletlen és elfajult embertípusok, melyeknek dereka hajlani nem tud, törni nem akar. Pedig nekik vagy engedelmeskedniök, vagy törniök kell, úgy hozza azt magával a törvény szelleme. Ez a törvény a nagy akarát, melynek megfelel a hódolat, az a felsőbb akarát, a „muszáj”, „muszáj”: ez egy sivatagos bár, de minden esetre tiszteletre méltó etikai atmoszféra.

Hála Istennek azonban, hogy az alacsonyabb ethosnál, vagy mondjuk, az ethosnak alsó lépcsőjén megállás nincs. A másik hegyre vezet át, mely tavaszi szépségében, anemónák koszorújában, a Libanon cédrusainak illatában állva int nekünk. Ez a másik hegy is az ethika magaslata, itt is felsőbb akarát jön felénk, de az az akarát nem kemény törvény, hanem vonzó s bátorító kézfogás. Ez az akarát nem nyom le, hanem fölcsókol, meghódít és magával ragad. Itt is szerepel egy felsőbb kényszerűség, de nem kívülről, hanem belülről hat ránk: itt is kell valamit, és többet, és sokat, s kimondhatatlant tennünk és túrnunk, de ez a „kell” az eszményé s az isteni akarátunkkal való párosulása. Ennek a kell-akarátunknak nem érzi meg senki a nagy hajlító, hogy ne mondjam, gerinctörő hatalmát. Nincs vaskeze, hanem kertész keze van. Semmi sincsen benne, ami ijeszt. Nincs a homlokán felhő, fekete. Nincs a szemében villám. Nincs lábai alatt földrengés. Hanem van igézet, búvészet, búvölet, elragadtatott lelkesedés. Ez más ethos. Ez az evangélium ethosa.

Az evangéliumban azt mondja Krisztus: Én nem jöttem a törvényt eltörölni, én a Sínai-hegyet nem akarom lehordani, én a gránitokból nem akarok, mint a bazalt Ság hegyéből teszik, köveztökökakat faragni. Maradjon a Sínai-hegy kemény hegynek, én így is akarom a törvényét betölteni. De hogyan teszem azt? Igézetel. Én a törvény lelkét, az ethost öntöm ki rá, én a törvényt akarom felsőbb lelkeséggel átíratni. Akarom, hogy akik akarnak, azoknak nem hogy muszáj akarni, de készséggel akarjanak, akarjanak lelkesülve, akarjanak szárnyalva, s akkor fognak így akarni, ha a belső ember telik el erkölcsi jószággal s az erkölcsi szépnak szeretetével. Erre tanít minket Máté evangéliumában a hegyi beszéd: „Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: ne ölj... én pedig mondom nektek, hogy mindenki, aki atyjafiára haragszik, méltó az ítéletre.” Nem hogy ne öljetek s vérrel kezeteiket be ne mocskoljátok, hanem ne is haragudjatok, mert hisz a haragból villan ki a gyűlölet s a tör. Hallottátok, hogy mondatott a régieknek: Ne paráználkodjál: én pedig mondom nektek, de még a szemetek tekintete is szűzi legyen: mert ki asszonyra veti a szemét, hogy megkívánja, az már paráználkodott. Én nem mondom nektek, hogy ne lopj. Természetes, hogy ne lopj, hanem én azt mondom nektek, hogy aki elviszi a gúnyátokat, adjátok annak oda még a palástotokat is, abban az értelemben, hogy az erőszak az erőszakot le nem győzheti, hanem rossz a rosszat, bosszú a bosszút hívja. Győzelmes hatalom csak az igazi jó lehet. Nem mondom, hogy ne hazudjatok, hanem beszéljete az őszinteségnek azzal az igézetével, mely nem szorul bizonyítgatásra, még kevésbé esküre. Ne esküdjete, hogy igazatok van, de a beszédetek az legyen, hogy igen vagy nem, ami azon alul vagy felül van, az nem az igazságtól van...

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Ez már nem is tenger, nem a gyantás fenyőerdők, hanem az égnek a lehelle, mely szenteket s hősöket nevel s mindnyájunkat fölfelé vonz. Ez az eszményiségnek szeretete, mely lelkünket fölmelegíti s kényszer s terror nélkül hódolni s áldozni visz. A fizikában is azok a legnagyobb erők, melyeknek szava nem a dörgés, hanem a némaság. Így beszél a napsugár, így vonz a föld: nem hogy nem szólnak, de bár kegyelmükből vagyunk és élünk, puha, melegkezű minden érintésük. A legeszményibb ethos is ilyen, s azért a nyolc boldogság hegyén, a legeszményibb erkölcsi érzésről az Úr maga nem azt mondja, hogy az parancs vagy törvény: még csak azt sem mondja, hogy kötelesség, hanem azt, hogy *boldogság*.

Ez aztán a levegő, mikor az ethos boldogság! Mikor az ethika vágy és öröm! Mikor nincs arról szó, hogy *kell* valamit tennem, hanem azt érzem, hogy az erkölcsi jó visz, ragad engem. Ez a legfölségesebb, legtrisztultabb, leggyőzedelmesebb etikának a temperamentuma, azt mondhatnám, ez a nyolc boldogság hegyének lelki világa.

Oh Istenem, segítsenek orkesztika és minden művészet az emberiséggel megértetni azt a nagy fölséget, amely e nyolc boldogságban rejlik, amely nem nyolc törvénynek, nem nyolc parancsnak, – a tízparancsolat az törvény és parancs, – de nyolc boldogságnak hegyéről való.

Azt gondolom, tisztelt közönség, hogy aki ezt megérti, annak lesz fogalma az evangéliumról, aki pedig nem érti, az voltaképpen akármilyen exegézissel, bibliamagyarázattal dolgozik, az végre is mankókon jár, s a hegyre nem ér. Evangéliumot érteni

intuíció, inspiráció, lendület, öröm, lelkesülés nélkül egyáltalán nem lehet. És azt úgy hinni, hogy boldogok a lelki szegények, s a szelídek, s akik sírnak, s akik az igazságot szomjazzák, s akik üldözést szenvednek, stb., ahhoz nem elég az értelem vezetése alatt álló erényesség, ahhoz több kell, kell ethikai genialitás, mely a Szentlélek sugallatainak orgánuma.

Vegyük sorba néhányukat. Boldogok a lelki szegények. Kik azok a szegények, s miben szegények? Akik szegények gögben, önteltségben, fennhéjázó gondolkodásban, s akik üresek maguktól. Boldogok, kik nincsenek tele földdel, világgal, testtel, vérrel. Boldogok, kik üresek maguktól, saját gondolataiktól, saját ösztöneiktől, a világ bölcsességétől, csúrt-csavart filozófiáktól és akiknek tárva van a szívük és egész lelki felvevő képességük az isteni behatásokra. A lelki szegények nem az észben szegények, nem a műveltségben, nem is pénzben szegények, hanem szegények mindabban, ami Istentől elválaszt. A lelki szegénység az a nagy kapacitás, hogy az eget befogadják. Lelki szegények, akik nem ölelnek világot, hanem ölelésre tárt karokkal és lélekkel mennek Isten felé.

Assisi Szent Ferenc, a nagy lelki szegény, nem azért szegény, mert kopott volt a gúnyája, hanem mert mindentől elfordulva, s lelket áhítózza tartott az Isten országa felé. Minél teljesebben vetkőződik ki az ember abból, amit a természet, az okoskodás, s a számítás adhat neki, annál rátermettebb, s ráképesítettebb a Szentlélek iránti gazdagságra.

Boldogok a szelídek. Imperium, jog nem szelídség, szovjet-terror nem szelídség, mexikói alkotmány nem szelídség, – de nem is tartósak. A szovjeté nem lesz a világ, és Mexikó sem fogja a helyét megtartani. Hiszen a világháborúban győztesek is a népszövetség, vagyis a testvériség után esengenek. Azt koldulja most mindenki, és nem bírja megtalálni, mert nem a harc, nem a gyűlölet, nem a gyilok, nem a merő jog bírhatja a földet, hanem csak a testvériség, mely más szóval szelídség. Boldogok a testvérek, mert övék még a föld is, nem boldogok a nem testvérek, mert ők a földet is elveszítik, elveszítik Oroszországot, Mexikót, elveszítik a nyugat-európai kultúrát.

Boldogok, akik sírnak, akik könnyeket hullatnak. Ha a boldogsághoz csak sírni kellene, akkor boldogsággal lenne tele a világ, de boldogságot csak bizonyos könnyek teremtenek meg. Könnyek, melyek a lelket, lelki javak elvesztését siratják, – könnyek, melyek Krisztus szemében gyöngyök, mert visszahozzák a megsiratott javakat. Ezek azt a vigaszt adják meg nekünk, hogy könnyes szemmel is remélhetjük amit elvesztettünk, sőt, hogy a bánat által megtermékenyített talajon a megtisztult lélek nagyobb érdemben lesz részünk.

Így mehetnék tovább, végig a többi boldogságon, de nem akarom önöket fárasztani. (Halljuk, halljuk.) Nekem elég, hogy önök ennek a nagy hegynek, a szent hegynek a leheletét megérezzék.

Annak fölemlítésével zárom beszédemet, amit egy Pesten járt hindu bölcs, Puran Sing mondott. Azt mondta, hogy a nyugat-európai civilizációnak szerinte legértékesebb irodalmi műve a Szentírás és hogy a legfölségesebb drámai jelenet benne a bűnös nő, aki-ről Krisztus azt mondja, hogy az dobjon rá csak követ, aki maga nem bűnös, a legszebb ethika, s a legfölségesebb költemény pedig a nyolc boldogság.

Mélyen tisztelt közönség!

De kár, hogy az a nyugat-európai többre becsüli a Szentírásnál Shakespeare-t, Tolsztojt, többre becsüli sok más költőnk művét, mint a Szentírás s annak ethikai legszebb kinyilatkoztatását, a hegyi beszédet. A hegyi beszéd iránt nincs olyan érve, s talán azért, mert vannak nagyjaink közül, akik szintén nem értették. Shakespeare nagyszerű dramatikusság és jellemeknek, s az emberi sors tragikumának fölséges bemutatója, de nem tudja megmondani, hogy merre menjünk, nem mutatja meg pozitívan az utat. Tolsztoj is iparkodik mindenütt motívumával az erkölcsöt párosítani, de ez mind olyan nehézkes, hogy mindenütt a nagy munkának, a nagy küszködésnek verejtékszagát érezzük. Nem így a nyolc boldogság evangéliuma...

Menjünk a nagy és szép úton. Menjünk a nyolc boldogság útján fölfelé, hol a törvény megszűnik, mert Szent Pál szerint az igaznak nincs törvénye. Az igaznak csak lelkesülése van. Az igaznak nincs törvénye, vagyis iga a nyakán, de van fölséges Krisztusa, akibe szerelmesek lettünk és mennél tovább megyünk, annál jobban érezzük, hogy az ő terhe könnyű és igája édes, és hogy nem kell mást tenni, mint nagyon, nagyon szeretni őt s a lelket, akkor azt is legyőzzük, ami kegyetlennek látszik, még a sorsot is, amely tragikumával is dicsőségbe emel.

Aki e magaslatra felkerül, annak nagy miséje van, szent vasárnapja van. És én úgy akartam önöket a Szentírás e hegyei között elvezetni, hogy megérezzék, hogy ma szent nap van, s hogy e színház padjai közt is átvonult az Isten.

(Percekig tartó taps és éljenzés.)

(A dokumentumokat közlése: Fuchs Livia)

A

SZENT IMRE

MISZTÉRIUM

MOZDULATDRÁMA

SZÖVEGKÖNYVE

Írta:
Dr. DIENES VALÉRIA

1931.
MADÁCH NYOMDA

A Szociális Misszió Társulat Ifjúsági csoportjának

SZENT IMRE ÜNNEPE

1931 évi február hó 1-én vasárnap 11 órakor a
VÁROSI SZÍNHÁZBAN

MŰSOR

AVE MARIA GRATIA PLENA. Középkori pajzsos anagramm-játék.
Előadják a budapesti cserkészcsapatok tagjai. Vezényel: Bogányi László.

2. BEVEZETŐ BESZÉD. Tartja: Vértesi Frigyes egyetemi tanár.

3. SZENT IMRE MISZTÉRIUM

Mozdulatdráma hét orchémában.- Írta: Dr. Dienes Valéria
Zenéjét régi magyar, gregorián és bizánci dallamokból összeállította és vegyeskarokra
feldolgozta: Bárdos Lajos. Rendezi: gróf Zichy Géza Lipót.

Előadják: Dr. Dienes Valéria Orkesztikai Iskolájának művészei és mozdulatkórusai.
A vokális zenekíséretet szolgáltatja: a budai St Cecilia Kórus és a Dominikánus énekkar.
Karnagy: Bárdos Lajos.

A mozdulatkórusok betanításában segédkeztek:
Klár Klára, Virág Ilona okleveles mozdulatművészek,
Booth Beáta, Fehér Margit, Láng Mária, Pottyondy Zsófia, Tömöry Sári a
teoretikus osztály növendékei.

A kosztümöket tervezte és azok előállítását vezette: Zechmeister Ida iparművésznő.

A misztérium személyei:

Imre herceg	Dienes Gedeon
Nikéfora, Imre jegyese	Zichy Sitta grófnő
Imre őrangyala	Tömöry Sári
Nikéfora őrangyala	Boóth Beáta
Szűz Mária jelenés	Csiszér Ágnes
Apró szentek	Csonka Irénke
Romancsek Annuska	
István király	Zechmeister D.
Gizella királyné	Paulinyi Eletta
Ildikó, pogány jósnő	Viraág Ilona
Gyöngyvér, Enikő, a megölt	Kováts Antónia
Ajtony leányai	Zichy Erzsébet grófnő
Hajnal, Gyöngyvér barátnője	Kunwald Beáta
Nikéfora barátnői	Pottyondy Zsófia
Fehér Margit	
Enikő barátnői	Farkas Klárka
Hoffmann Erzsébet	
Láng Mária	
Bojta, pogány vitéz	Bogányi László
Főangyalok	Gadányi Margit
Csulyok Margit	

Liliomos szentek:

Kümmel Magda
Krupa Ilona
Beszinger Erzsike
Reichardt Kata
Szentey Mancsi
Horváth Erzsike
Csernák Júlia
Benkő Margit
Ráthy Mária

Tóth Margit
Szily Ilonka
Morva Mária
Bencsik Júlia
Ágoston Gizella
Amaczi Mária
Pechlóf Mária
Szmethanovics Magda
Varga Márta

Szász Lujza
Hegyesi Mária
Hesz Margit
Káca Judith
Varga Marika
Koszoru Józsa
Bayer Margit
Németh Mária

Szerzetesek:

Fray János
Haintz Rudolf
Rozanits Lajos
ifj. Veress András
Veszprémi Lóránt
Etlényi László
Folly Gyula
Visnyovszky László

Győrfy Endre
Szabó László
Márton György
Sepsy János
Szkalka József
Tanczer István
Tóth József

Vrabely Béla
Vermes Róbert
Litványi László
Gramantik Endre
br. Dreschler Béla
Veress Endre
Felsmann László

Keresztény harcosok:

Bobovniczky Pál
Szabó László

ifj. Fáy Dezső
Kovács Ernő

Szoják József

Nászkíséret:

Piazza Anna
Szecskő Ilonka

Pintér Margit
Marosi Ferenc

Vas Jenő
Punek Gyula

Szent Imre Misztérium

I. A KÜLDETÉS.

Első orchéma. A pogányok.

Szín: Hegyvidék tövében erdei tisztás. A pogányok rejtett áldozóhelye. Jobbról elől a szent fa. Balról hátrább és magasabban a pogány áldozati oltár. Holdvilágos éjjel.

1. Egyenként surrannak be a pogány lányok a szent fa köré. Félnek István király haragjától, aki megtiltotta a pogány áldozatokat. De félnek a szent fa bosszújától is, titokban jönnek hódolni varázserejének. Ildikó, a jósnő mágikus mozdulatokkal közelít feléjük és maga köré gyűjti a törzsfők leányait. Jövendőlnékik. A lányserreg archaikus mozdulatokkal hódol a szent fának és énekli az élet dicséretét. A férfiak máglyát raknak a tűzáldozathoz, fellobog a láng és a táltosok komor imája végig hangzik a völgyeken.

2. Ildikó a máglyához megy, belebámul a tűzbe és olvassa az ország jövődjét.

1. *Az élet dicsérete.*
Virágos a szent fa
Győzelmet jelent, ha
Illata a földre száll.
Hajladozó gallya
Zöldleveles alja
Azt susogja: nincs halál.
Örökös az élet
Mint a lomb, ha éled
Él a forrás habja,
Él a rét patakja,
Tűzben, vízben, fűben, fában,
Ezer fényes nagy csodában
Száll az élet szerteszáll
Száll az élet szerteszáll.

2. *A táltosok imája.*
Hadur
tehozzád esdünk,
Hadur,
kereszt a vesztünk,
Hadur,
tiéd a máglya,
hogyan kardod kardunk áldja!
Hadur,
egeknek, földnek tartója
erős karodra
várunk.

3. *Turáni induló.*
„Mi vagyunk a rónán járók
Soha napján meg nem állók
Lég fiait röpke rárók
Messze mezőn szerteszállók
Huj! Huj! Huj!
Sok csodát az égen látunk

3. Szilaj futással érkeznek a megölt pogány lázadónak, Ajtonynak lányai: Gyöngyvér és Enikő. Gyöngyvér szenvedélyes áldozati tánccal köszön a szent fának. Enikő, aki titokban már az új hit híve, elhúzódik tőle, elrejtőzik, köntöséből

kivonja keresztjét és imába merül.
Ildikónak azt beszélük a lángok,
hogy a pogányság veszedelme nem
az agg István, hanem az ifjú trón-
váró Imre, és Hadur Bojta vitézt
szemelte ki Imre elveszejtésére s
a pogányság megmentésére.

4. A pogány liturgia kiszélesül, a
lányok hódoló tánca a táltosok má-
giás mozdulataiba vegyül. Gyöngy-
vér keresi Enikőt. Hajnal megmu-
tatja neki Enikő rejtekhelyét. Kö-
zelednek az imádkozó lányhoz, ki-
lesik titkát és elszörnnyedenek a gyer-
mektől, ki apja gyilkosaihoz pár-
tolt. Ildikó Gyöngyvérhez fut és
értésére adja, hogy az ősvalláson
ejtett gyalázatot csak az mossa le,
ha Gyöngyvér saját kezével pusztítja
el a pogányság veszedelmét,
Imre Herceget. Bojta vitéz, a po-
gány vezér, tört ad Gyöngyvér ke-
zébe. Ildikó varázslattal próbálja
Enikőt visszahódítani az őshitnek,
Enikő a babonától undorodva, he-
vesen eltaszítja Ildikót.

Sok arany csodát imádunk
Kútfejeknél törvényt látunk
Isten napja süti hátunk
Huj! Huj! Huj!
Kőházakkal, vértess haddal
Mit törődünk Napnyugattal
Zabolátlan akarattal
Virradunk mi virradattal.
Huj! Huj! Huj!
Babits.

4. *Pogány áldozat.*
Hadur!
Virágos a szent fa
Győzelmet jelent, ha
Illata a földre száll
Hadur!
Hajladozó gallya
Zöld leveles alja
Azt susogja, nincs halál.
Hadur!
tehozzád esdünk!
Hadur!
kereszt a vesztünk!
Hadur!
Örökös az élet,
Mint a lomb, ha éled
Él a forrás habja
Él a rét patakja
Hadur,
egeknek földnek tartója
erős karodra várunk
Hadur!
Tűzben, vízben, fűben, fában
Ezer fényes nagy csodában
Száll az élet
szerteszáll.
Hadur!
Száll az élet
szerteszáll!
Hadur!

Második orchéma. Imre fogadalma.

Szín: Keresztény sátoztábor. Jobbról fenn Imre sátra. Balról az előtérben nagy fakereszt.
Középen magasan elfüggönyözött sátoztemplom.

1. Reggeli harangszó. A szinten át-
vonulnak matutinumot éneklő szer-
zetesek. Imre kilép sátrából és a
kereszt elé térdel reggeli imára.

1. *Szerzetesek matutinuma.*
Aeterne rerum Conditor
Noctem diemque qui regis
Et temporum das tempora.
Ut alleves fastidium.
Surgamus ergo strenue
Gallus iacentes excitat
Et sommolentos increpat
Gallus negantes arguit
Deo Patri sit gloria
Eiusque soli Filio
Cum Spiritu Paraclito
Nunc et per omne saeculum.
Amen.

(Régi latin énekszöveg)

2. Mennyei hangok szólítják Imrét
s őrangyala áll előtte. Kézenfogva a
templomba vezet. Az oltáron a li-
liomos Szűz Mária életnagyságú
képe.

2. Égi szózat.
Isten edénye,
Szent szemefénye
Imádkozzál ma, Imre Úr!
Országod népe
Jaj, széjjeltépve!
Imádkozzál ma Imre Úr!
Pogányság árka
Romlása, átka
Imádkozzál ma Imre Úr!
Isten rád nézett,
Ma megigézett,
Imádkozzál hát Imre úr!
Lelked avatja
Nagy áldozatra,
Imádkozzál hát Imre Úr!
Éltesd virága
Néped váltsága
Lészen örökre, Imre Úr!

3. Imre leborul az oltár előtt,
földi rendeltetését kérdezi az Úrtól,
mert megértette, hogy az égi hí-
vásban isteni szándék szól hozzá.
Imája angyalokkal népesíti be
a templomot.

4. Az angyalok Imre lelkével uni-
sonban dicsérik a Szűzet és köny-
nyörögnek, hogy az ég királynője
válaszoljon Imre imájára.

3. *Imre imája.*
Emberszívem megretten,
Égi hangok felettem,
Boldogasszony.
Álom-e vagy küldetés?
Lelkemnek e föld kevés.
Boldogasszony,
Boldogasszony!
Angyalok szólított,
Bennem szent vágyat szított,
Boldogasszony.
Mondd, e földtől elhíván,
Isten tőlem mit kíván,
Boldogasszony
Boldogasszony!
Szűzi hamva kezdednek,
Frigyszekrénye lelkednek,
Boldogasszony.
Nyissa nékem meg ma itt
Égi titkok kapuit,
Boldogasszony,
Boldogasszony!

4. *Angyalok imája.*
Ó dicsőséges
Ó ékesség
Mint a csillag fényes
Úrnőnk, anyánk vagy
Drága szép erényes.
Harc lobogója
Vígység folyója
Szűz virág bimbója
Égi gyönyörnek
Vagy Te kincstartója
Hajnal nyílása.
Isten virága
Nagydicső sugára
Adj világosságot
Imre Úr szavára!
(Pázmány szövegéből)

5. Az oltárkép megéled, a Szűz
kilép, Imre fölé hajol és átnyújtja-
neki liliomát. Ez a világosság Imre
Úr szavára. Imre megérti a szim-
bólumot és felajánlja az Úr akara-
tának teljesítését nemzete megté-
réséért. A Szűz megáldja a lelki
erősség ifjú hősét, aki most elin-
dul a nemzetmentő útra, melyen
földi hatalmának, szerelmének és
életének feláldozásával megváltja
országát.

5. *Az ég válasza.*
Ave vera virginitas
Immaculata castitas
Cuius purificatio
Nostra fuit purgatio.
Ave cuius nativitas
Nostra fuit solemnitas
Ut lucifer lux oriens
Verum solem praeveniens.
Ave praeclara omnibus
Angelicis virtutibus
Cuius fuit assumptio
Nostra glorificatio.
(Josquin de Prés)

6. *Imre fogadalma.*
Isten edénye,
Szent szemefénye
Rövid a harcodd, Imre Úr!
Fiatal élted
Most elígérted
Tied a pálma, Imre Úr!
Véredből néped
Hős nemzetséged
Nem léssen néked, Imre Úr!
Szűzek királya
Isten mátkája
Maradsz örökre, Imre Úr!

(Függöny.)

Harmadik orchéma. Imre keresztcsodája.

Szín: A pogányok titkos áldozóhelye.

1. A pogány áldozat tovább foly
a titkos berekben. A szent fa körül
hódoló lánykoszorú bokrétaikká
szóródnak és utánozzák a herva-
dást.

1. *A hervadás éneke.*
Hervadoz a szent fa
pusztulást jelent, ha
Hulló szirma földre száll
Virágtalan gallya
Megtaposott alja

II. A TELJESÉDÉS

Negyedik orchéma. Nikéfora látomása.

(Zenéje régi bizánci dallamokból.)
Szín: A görög császári palota előtt.

Emlegeti a halált
Elfárad az élet,
Lankad is, ha éled,
Elapad a habja
Szárad a patakja
Tűzben, vízben, fűben, fában
Ezer fényes nagy csodában
Leskelődik a halál.

2. Enikő érzi, hogy el kell szakadnia övétől. Gyöngyvér és Hajnal hevesen bántalmazták. Enikő menekülni próbál s e pillanatban jelenik meg Imre herceg, kit égi küldetése a pogány berek felé vezérelt. Enikő kitépi magát társai közül és Imrénél keres menedéket, ki védelmébe fogadja és közeledik a megrémült lányok felé.

3. Gyöngyvér esztelen vakmerőséggel szembetámadja Imrét, aki pusztá tekintetével lefegyverzi a vad leányt. Bojta izgatottan figyel a jelenetet, míg vitézei Hadur fegyvertáncát járják, s amint Imre a vissza húzódó Gyöngyvértől Enikő felé fordul, indulatosan korholja a leányt, s a máglya elé lódítja gyávaságáért. A vitézek felfigyelnek, megpillantják Imrét és diadalordítással törnének feléje, de Bojta egyedül akar szembeszállni. Viszszatereli őket, lándzsájával támad, de Imre magasra emelt kardkeresztje előtt vitézeivel együtt a földre roskad. Imre tüzesre gyúlt karddal vonul át a magával tehetlenül fetrengő pogányságon.

2. *A táltosok imája.*
Hadur,
Tehozzád esdünk!
Hadur,
Kereszt a vesztünk!
Hadur,
tiéd a máglya,
Hogy kardod kardunk áldja.
Hadur,
Egeknek, földnek tartója
Erős karodra várunk!

3. *Fegyvertánc és keresztcsoda.*
Férfikar
„Kőházakkal, vértess haddal
Mit törődünk Napnyugattal
Zabolátlan akarattal
Virradunk mi virradattal.
Huj! Huj! Huj!
Így élünk mi népet fosztván
Földjeinket fel nem osztván
Széles üngünk szelet uszván
Riadunk a rémes pusztán.
Huj! Huj! Huj!
Rajta széllal, zivatarral
Haj! szabin az onugorral
Hajrá hét törzs hét magyarral...”
(Babits)
(Az ének a borzalom ordításába
fúl, melyet a kereszt győzelmének
égi harsonaszava vált fel diadalmas
mennyei állelujával)

1. Nikéforát, a görög császá leányát, a hold ünnepére várják társai a palota előtt. Ősi szokás szerint táncal köszöntik az éjszakát. Nikéfora kilép, a lányok hódolattal fogadják, s a királylány táncukba elegyedek. Mozdulataikat titokzatos jövőmondó ősi dallamok kísérik.

1. *A hold ünnepe.*
Álmodj e tisztá éjen
hajnali misét.
Fellegek szava
dalolja most jövendő
királyi ara.
Hold fényezi ablakod,
szellemek dala
száll a légen, Isten ajka,
üzente,
hogy kiválasztotta szívedet,
szűzi ifjú jegyesének
jelölt az ég.

Messze táj
vár reád,
így akarják Odaát.
Pogány ősök harcos sarja
gyűlt meg a Kárpátok
zöldellő tövén.
Szent királyá tisztá hitre
hajlítottá acélkarral a lelküket,
keresztet oltva népibe.
Alkonyodó élet napja
pirosan búcsúzik,
int az ég, ha menni kell.
Alkonyának örömfája
daljás fia.
Ó örvendj, várnak ott a fényes ormú
bércek alatt.
Nikéfora, arcod havát
nem törli el az ég!
Lányos lelkedet
nem érik földi ujjak
és vállad ölelő karoktól szűzen
köszönti majd az örök Fényt,

2. Nikéfora előtt hirtelen megnyílnak eddig láthatatlan kárpitok. A lányok összeesnek, Nikéfora szoborrá merevülten ámul a képre.

István király át akarja adni az ország almáját fiának, Imrének.

3. Imre őrangyala eltereli István kezét s az országalmát a fölöttük megjelenő Szűz Mária felé nyújtja, ki azt átveszi és felajánlja az Úrnak.

Földi nászod égi zálog marad
a tiszta lányság szent igézete,
mellyel a bőségesebb életre vársz,
Ó Nikéfora,
az Úr keze megjelölt tégedet.

2. *A látomás.*

Égi hang,
Emericus,
a perc most betelt,
ma vár az Ég!
Sorsod nagy vállalás,
áldozatod készen,
oltáron szűz életed!
István király hangja.
Áldott földem virága,
népem istenadta ékessége, te,
országom szent jelvényét
íme vedd!
Lassul az életem árja,
jön felém csendesen
az elmúlás.
Légy te folytatásom itt.
Ifjú törzs vagy,
ágazz be széles boltokat.
Hadd távozzam el békén,
tiszta kézre bízván földemet.

3. Égi hangok.
Más az Úr parancsa!
Országod szent jelvényét
az égi Kisasszony
hótiszta szent kezébe tedd!
Ifjú sarjad
éltét elajándékozta már,
az Isten hívta őt.
Boldog lélekvirradás!
Népedet őrzi örökre
a Mennyek Asszonya,
mirrhaillatos,
fényes Asszonya.
Országodnak édesanyja lesz.

Nikéfora őrangyala kilép a látomásból és Nikéforát Imréhez vezet. Az őrangyalok egymásba teszik a jegyesek kezét, István király áldóan terjeszti följük karjait.

4. Égi szüzek jönnek és liliomot hoznak. Az ifjak vezetője Imre, a lányok vezetője Nikéfora őrangyalának adja liliomát s az őrangyalok a két liliomot a jegyeseknek nyújtják. Imre és Nikéfora térdreborulva ajánlják fel a liliomos áldozatot.

Nézd a szűzi mátkát!
Őrangyala szívéen
indul
örök végzetének
égi szándékra nyiladozó
kapuja felé.
Idelenn csak elindul az élet,
odafenn
vár a megvalósulás,
a lélek földi múltja
ott csak álmodás.
Csak az Isten rajzol
örök utat
a föld homlokán.
Ó jöjj, ékes ara,
lelki nászra hív ma,
Imre herceg tiszta alakja.
Tedd kezébe gyermekkezedet
s öleld át végzeted.
Beteljesedett!
Lelkek útját Isten méri,
ma kettőért
földre nyúlt az Ég!

4. *Szentek kara.*
Siessetek, az Úrnak ma ünnepe van
Széles mennyeknek boltozatiban
Istenszóra válaszolt az ember akaratja
Énekeljete ma boldogan.
Ha Isten üzen, az örök elgondolás,
A teljesítés embervállalás,
Aki egyszer meghallotta Isten sugallatját
Annak lelke csupa átadás.
Ti áldott jegyesek, ma tietek az ég
Nektek dalol a fényes mindenség
Azért jöttünk liljomosan holdsugaras éjjel,
Hogy ma győzzön emberen az Ég!

(Függöny.)

Ötödik *orchéma*. Liliomos nász.

Szín: a székesfehérvári bazilika.

1. Imre és Nikéfora az oltár előtt fogadják a főpap áldását. A házastársak kilépnek a templomból. A kárpit behúzódik mögöttük.

2. Imre és Nikéfora egyedül maradnak. Liliomos angyalkák repesnek elő mindenfelől és megtöltik a házat. Énekelve köszöntik a szüzesség ifjú hőseit.

1. *Nászinduló.*
Ó dicsőséges Asszonyosság
Nagyszépen fénylő tisztaság
Kit illet mennybe boldogság
És égben, földön méltóság.
Dicsőség Szentek Szentinek
Ki alkotója mindennek
Atya, Fiú, Szentléleknek
Örökkön élő Istennek.
(Régi népének)

2. *Liliomos angyalkák kara.*
Az Úr szava
Szívetek egybefűzte,
A lelketek
Virágos násza ez,
Örüljete, Mert nagyobb élet vár ott,
Hol nászotok fogant.
Az ég
Az ég
Az ég dalol ma itt alatt,
E liliomok
Az Isten üzenetje
A Szentlélek
Sziromesője ez,
Daloljatok,
Mert koronátok készen
Az égi Szűz szívén,
Ott vár
Ott vár
A szeretet, az égi fény.
Örüljete,
Múló e földi álm,
Az emberszív
Istennek született,
Siessetek.
Ez angyalkoszorúdba,

A szent jegyeseket angyalkoszorúikba hívják és áhítatosan ünnepe-
lik a tisztaság nászát azokkal, akik
a nagyobb örömet választották.
Imre és Nikéfora koszorúikba ve-
gyülnek és együtt örvendeznek a
körjük szállott éggel.

Hajnali harangszó. Az angyalkák
térdeplőikhez vezetik a jegyeseket,
azután pillanatok alatt eltűnnek.

3. Behallatszik a szerzetesek
éneke. Imre és Nikéfora imába mé-
lyedve térdelnek, mikor reggeli kö-
szöntésre belép István király és
Gizella királyné a kísérettel.

A jegyesek vállairól leemelik a
mennyezős fehér palástot s Niké-
fora kék, Imre bíbor palástartal indul
a templomba reggeli imára.
A kíséret mély megindulással követi
a liliomos élettársakat.

Mert ünnepelni hív
Az Úr,
Az Úr,
Az örvendező Istenszív.
Énekeljük el a tisztaság dalát
Magasztaljuk őt, jó István Úr fiát
Imre leszállt, a Szentlélek reá leszállt
Mennyben lesz király jó István Úr fia.
Istenkéz vezette hozzá ez arát
Megnyitotta nekik az ég ajtaját
Isten ölelte őket most egy lélekké
Mennyei örömmel szívük megtölté.
Örvendezni küldött minket óvelük
Hogy legyünk ő égi szent dicséretük.
Imre leszállt, a mennyország ide
leszállt,
Mennyben lesz király jó István Úr fia.

Ti boldogok
Éltetek légyen áldott,
Maholnap már
Az Isten hazahív,
Az elválás
Csak rövid percek járma,
Az égi otthon vár,
Ma vár,
Ma vár,
A fény az örök napsugár.

3. *Hajnali köszöntés.*
Szerzetesek kara.
Aeterne rerum Conditor
Noctem diemque qui regis
Et temporum das tempora
Ut allaves fastidium.
Surgamus ergo strenue
Gallus iacendi excitat
Et sommolentos increpat
Gallus iacentes arguit.
Deo Patri sit gloria
Eiusque soli Filio

Et Spiritu Paraclito
Nunc et per omne saeculum,
Amen.
(Orgonaszó)

(Függöny)

Hatodik orchéma. A keresztrablás és Imre halála.

Szín: A pogányok rejtett áldozóhelye.

1. Ildikó titkos jelekkel hívja a pogányokat Hadur parancsának teljesítésére, melyet mágiájával olvasott a tűzből. »Vesztünk a keresztet! El kell rabolni a keresztet. Ha megégetjük, visszatér Hadur hatalma az ősvallás diadala. « Lányok oszon-nak férfiak lopóznak az éjszaka védelme alatt Gyöngyvér tüzes táncsal bátorítja a férfiakat, akik fegyvertáncuk áldozati dalával vonulnak a hegyormon álló kereszt felé. A lányok láncot fonnak a szent fától a keresztig, hogy a varázslat utolérje az új hit szimbólumát. A jósnő mágikus táncot jár Hadur segítségéért.

2. A férfiak megérkeznek a kereszt tövébe s a táltosok imájára megássák, ingatják, végre diadalmasan kiemelik a keresztet. Ildikó és Gyöngyvér táncsal kísérik munkájukat.

1. *Hívogató.*
Férfiak: Huj! Huj! Huj!
Lányok: Hajahajahaj!
Férfiak: Huj! Huj! Huj!
Lányok: Hajahajahaj!
Férfiak: „Mi vagyunk a rónán járók,
Soha napján meg nem állók,
Lég fiai röpké rárók,
Messze mezőn szerte szállók.
(Babits)
Lányok: Mi vagyunk a pusztá népe,
Asszonyunk a szépek szépe,
Palotánk az égbolt kéke,
Mécseünk a hold nagy képe.
Férfiak: Így élünk mi népet fosztván.
Földjeinket fel nem velük
Széles üngünk szelet úszván,
Riadunk a rémes pusztán.
Lányok:
Így élünk mi éjek éjén,
Dalolunk a vén hold fényén,
Mihelyest az égbolt mélyén
Felbukott a pusztá szélén.

2. *A táltosok imája.*
Hadur,
Tehozzád esdünk,
Hadur! Kereszt a vesztünk,
Hadur! Ma kész a máglya,
Keresztet vár a lángja.

3. A pogány férfiak viszik a keresztet a máglya felé. A lányok megrettenve, rossz sejtelemmel osonnak vissza a szent fához. A jósnő bizalmat önt beléjük s a lányok lobogását utánzó mozdulatokkal maga körül egyesíti őket.

4. A pogányok máglyára teszik a keresztet. A láng fellobog, a táltosok imát énekelnek. A lányok nagy tűztáncsal kísérik az áldozatot, a tűzkúp csúcsán Ildikó, a jósnő. A lobogás fokozódik. Enikő keresztül fut a színen és a lángoló kereszt láttára lelkendezve siet a keresztényekért. Visszajövet önkívületében a máglya tűzébe rohan. A vitézek megborzadnak, rendjük felbomlik, Imre és a keresztetek beléptére Bojta céloz és talál. Imre megsebesülésének pillanatában a máglya lelohad, a lányok tűztáncsal összemlik, a szent fa kettéhasad.

Hadur! Egeknek földnek tartója
Erős karodra várunk.

3. *Sírató ének.*
Könnyezik a szent fa
Bánatot jelent, ha
Harmata a földre száll.
Kopaszodó gallya
Bús avaros alja
Sírva mondja: van halál
Elomlik az élet
Hasztalan kíméled
Porladoz a habja
Uttalan patakja
Tűzben, vízben, fűben, fában,
Ezer fényes nagy csodában
Diadalmas a halál.
Diadalmas a halál.

4. *Keresztégetés.*
Hadur!
Tehozzád esdünk!
Hadur,
Kereszt a vesztünk!
Kőházakkal vértess haddal
Mit törődünk Napnyugattal,
Zabolátlan akarattal
Virradunk mi virradattal.”
Hadur! Ma kész a máglya
Keresztet vár a lángja.
Így élünk mi népet fosztván
Földjeinket fel nem osztván
Széles üngünk szelet úszván
Riadunk a rémes pusztán.
Hadur! Egeknek földnek tartója
Erős karodra várunk.
Rajta széllal zivatarral
Haj! szabir az onugorral
Hajrá hét törzs hét magyarral...
(Mennydörgés. Csend.)

5. Imrét vitézei támogatják. Hal-
doklásában megáldja népét és égi
látomásban gyönyörködő átszelle-
mült arccal hal meg.

6. Lassan eszmél az új világra s
az új életre a levert pogányság. A
lányok egyenkint élednek s hosszú
menetben vonulnak a szent holt-
teste felé.

5. Égi szózat.
Isten edénye
Szent szemefénye
Tiéd a pálma, Imre Úr!
Földi kereszted
Most befejezted
Köszöntünk téged, Imre Úr!
Szent fogadásod
Kora sírt ásott
Néked a földön, Imre Úr!
Ne könnyezz érte
Jobbért cserélte
Élted az Isten, Imre Úr!
Te leszel nekünk
Örök testvérünk
Köszöntünk téged, Imre Úr!
Örök országot
Hatalmasságot
Mi adunk néked, Imre Úr!
Szűzek királya
Isten mátkája
Maradsz örökre, Imre Úr!

6. *A megtérés.*
Tied ez az ország,
Hajlott fővel hozzák
Tetemedhez híveid,
Mert ma felnyitottad,
Véren vásároltad
Magyarjaid szíveit
Ezt az Úr akarta
Bőséges malasztja
Koronáz ma téged itt.

(Színváltás függöny nélkül.)

Hetedik orchéma. Imre megdicsőülése.

Szín: A fellegek között. Előtérben a föld.

1. Imrét őrangyala vezeti a min-
denség úttalan terein. Két
főangyal köszönti őket. Üdvözlő
angyalsor sugárik elébük
mindenfelől.

2. Felhallatszik a földiek éneke.
István király imádkozik fiához.
Gizella és Nikéfora gyászolják
Imrét. Megtért magyar ifjak és
leányok csatlakoznak hozzájuk.

1. *Angyali köszöntés.*
Isten edénye
Szent szemefénye
Köszöntünk téged, Imre Úr!
Földi kereszted
Most befejezted,
Tied a pálma, Imre Úr!
Ma lettél nekünk
Örök testvérünk
Köszöntünk téged, Imre Úr!
Szent fogadásod
Kora sírt ásott
Néked a földön, Imre Úr!
Ne könnyezz érte
Jobbért cserélte,
Élted az Isten, Imre Úr!

2. *Földiek imája.*
Szent Imre herceg,
Magyarország éke,
Szűztiszta élet
Legszébb példaképe
Harcoló ifjak
Biztos menedéke,
Könyörögj értünk,
Gyöngy volt a lelked,
Tiszta mind a sírig,
Mint liliomszál,
Mely csak egyszer nyílik,
Szép csillag voltál,
Mely csak égre illik,
Könyörögj értünk.
Szent Imre herceg,
Magyar ifjak pajzsa,
A veszélyt tőlünk
Kardod távol tartsa,
Ne engedj minket
Kísértésbe, bajba.

3. Az angyalkórus fölött megjelenik Szűz Mária, az égi sereg hódol. Az őrangyal Imre kezébe adja a liliumot s Imre átnyújtja a Szűznek sértetlenül megőrzött tisztasága szimbólumát. Az angyalok glóriát énekelnek és Imre menyegzőjének lilimos angyalkái jönnek ünnepelni a lelki erősség hősét. Fogadalmának angyalai mennyei kapukat, kupolákat, eljegyzésének szentjei ünneplő koszorúkat formálnak.

4. Imre könyörög nemzetéért, az ég és a föld vele imádkozik a szentek lélekegységében. Mennyből szállott tiszta Bárány, Oh, ne hagyj el minket árván! Mennyből szállott tiszta Bárány, Megváltottad véred árán. Ó, ne hagyd el Imre népét, Imre árva nemzetségét...

5. A Szűz Imre lilomát az I. főangyal kezébe adja s a II. főangyaltól átvett lilimos koronával Imrét megkoronázza.

6. Az angyalok a liturgikus béke-mozdulattal köszöntik egymást s a mennyben örömmünnep van. István király a földön megpillantja fia égi koronáztatását. A látomás átterjed a szerzetesekre és az imádkozó tömegre s a föld együtt örvend az éggel a nemzetmentő szentnek minden időkre szóló dicsőségén.

3. *Hazatérés.*
Magyarok fénye!
Könyörögj értünk!
Dicsőség az égi Úrnak,
Nagyok közt a Legnagyobbaknak,
Ő a létnek koronája,
Bőségsztó szent királya.
Békesség a föld fiának,
Fáradt léptű vándorának,
Ki a békét földre hozta,
Jézus volt az égi posta.

4. *Litánia.*
Mennyből szállott tiszta Bárány,
Megváltottál véred árán!

5. *Glória.*
Mert te szent vagy EGYMAGADBAN,
Úr vagy felhőcsarnokodban
Mert te Úr vagy, ó te ékes,
Szentháromság, ó, Fölséges,
Út, Igazság, égi Élet,
Atya, Fiú és Szentlélek,
Amen. Amen. Amen.

6. *Örömmünnep.*
Isten edénye
Szent szemefénye
Tekints a földre, Imre Úr!
Ah, hol vagy magyarok
Tündöklő csillaga?...
Szűzi szívedben
Szeretetedben
Mienk a néped, Imre Úr!
Légy áldott,

Légy áldott,
Légy áldott!
Isten edénye
Szent szemefénye,
Légy áldott, Imre Úr!

(Vége.)

(A dokumentumokat közléteszi: Fuchs Lívia)

A katolikus nagygyűlés programjával kapcsolatosan

1932 október hó 16-án, vasárnap este 7 órakor

a Zeneművészeti Főiskola nagytermében a

Katolikus Leányok Országos Szövetsége által a

székesfehérvári

OTTOKÁR EMLÉKTEMPLOM

javára rendezett Szent Erzsébet misztérium-előadás.

RÓZSÁK SZENTJE

Szövegkönyv

MŰSOR:

Bevezető beszéd P. BANGHA BÉLA

RÓZSÁK SZENTJE

Szent Erzsébet misztérium. Szimbolikus mozdulatjáték

12 orchemában.

Szövegét és orcheogrammját írta: Dr. DIENES VALÉRIA

Zenét egykorú dallamok felhasználásával szerzette:

KERÉNYI GYÖRGY

Az orchemákat alakítják az ORKESZTIKAI ISKOLA művészei
és mozdulatkórusai

A kíséző énekkarokat előadja a BUDAI SZENT CECÍLIA KÓRUS

Vezényel: BÁRDOS LAJOS

Az orgonánál: LASKÓ EMIL

SZEMÉLYEK:

A Jóság
A Gonosz
Erzsébet

Lajos

Erzsébet gyermekei
Herrmann
Zsófia
Erzsébet őrangyala
Ágnes, Lajos testvére
Erzsébet barátnői
Guda
Isentrud

D. Mirkovszky Mária
Rózsa Magda
Németh Andrea
Zamaróczy Mária
J. Viraág Ilona
Cellár Aga
Dienes Gedeon

Cellár Aga
Zamaróczy Mária
Csiszér Ágnes
Sternischa Elfrede

Fülep Magda
Csurgay Marie-Henriette

Mozdulatkórusok:

A játszótársak	A gyermekkórus	A szegények	C) kórus
A gyermek-angyalok		Az udvarhölgyek	C) kórus
A Jóság Erői	B) kórus	Az apoteozis angyalai	C) kórus
A Gonosz Erői	A) kórus	A keresztes vitézek	A fiú-kórus

A kórusok fellépő tagjai:

A gyermekkórus

Csurgay Marie-Henriette, Dravetzky Györgyike, Filep Ditta, Filep Magda, Jámbor Ildikó, Kellermann Évi, Kellényi Juditka, Kollet Magda, Kósa Ilike, Lessko Klárka, Németh Babika, Schneider Mária, Sternischa Elfrede, Zamaróczy Mária.

Az A) kórus:

Bedő Lia, Hoffmann Erzsike, Kunwald Beáta, Piufsich Lenke, Rózsa Magda, Telbisz Mária, Tömöry Sári.

A B) kórus:

Boér Edith, Köry Hildegard, Papp Ildikó, Paul Vera, Paulusz Emi, Pogány Anna Mária, Quirini Ilonka, Szabó Piroska, Szilágyi Margit, Véghely Ilona.

A C) kórus:

Beihofner Irén, Borbándy Piroska, Brunner Irén, Dörfler Ilona, Csukás Albina, Kiss

Irén, Kéry Irén, Kuglics Magda, Kwitschala Erzsébet, Láng Margit, Prekop Júlia, Witt Piroška, Závodni Erzsi, Závodni Margit, Zsuppán Aranka.

Fiúkórus:

Frecskay István, István Emil, Kajnár József, Steffen István, Winter Károly.

ISTEN ÚTJÁN

I. ORCHEMA

ELŐJÁTÉK

A jók dala

I.

1. A *Jóság* átveszi az ég ajándékát és a földnek adja. A föld a maga legjobbját nyújtja a *Jóság* kezéből az égnek.

Adunk az Úrnak
csendes imádat,
vegyünk kezéből
mennyei áldást,
mert Ő teremtett
s adja, hogy éljünk,
hogy Benne higgyünk
s benne reméljünk.

2. A Gonosz behívja társait.
Gyűlöli valamennyit és mind gyűlölik egymást.

II.

3. A Jóság szembevezeti Erőit a Gonosszal
s a Gonosz támadása visszapatant a Jóság
láthatatlan védőfaláról.

A föld alázatában áldva tekint rád,
Örök, hatalmas Úr!
És ujjad nyomdokában látja a mintát,
hová léte simul.
Ha bús arcára egyszer
rámosolyognál,
talán vidulna
újra tört ajaka,
és titkos élte Benned el soh'se
múlna,
el nem múlna soha.

4. A Jóság Erőivel elfoglalja a világot. A
Gonosz kúszva átfonja őket és szembeszáll.

III.

5. A Jóság Erői harmóniát, vonzalmat,
kapcsolódást élnek. A Gonosz erői kuszált
emberszörnyeteggé kovácsolódnak.

Adjunk az Úrnak....

6. A Gonosz harcra hívja a Jóságot.

II. ORCHEMA

LÁZAD A NYOMOR

Lázadó ének

7. A Gonosz az Úr ellen lázítja a nyomor
tövisei közt vergődő lelkeket. Maga köré
gyűjti és lobogó gyűlöletet szít bennük
az ég ellen.

Oh, hol rejtőzöl ég Ura?
Ajtódnál a nyomor számonkéri
tőled az életet.
Mért alkottad sírásra kongó
lelkünket?
Hol tartod a fényt?
Bőségöntő tenyered
mért takarja el tőlünk kincseit?
Mért vagy nekünk fellegisten,
Merre szórod fényességed?
végtelen szemedből?
Szívekre várunk, s hasztalan,
reánk nem fonódnak hű karok,
irgalmas kezek nem nyílnak,
nem hajol ránk
résztvevő testvér.
Oh, tán meg se vagy!
Oh, mondd, ha mégis volnál, hol
pihensz?
Elfeleedtél, messze vagy
és hagysz az éjben
s bennünk mindent elborít
a Sötétség Hatalma!

8. Az Órangyal bevezeti Erzsébet ragyogó gyermekalakját. A mennyei érintésre a szegények lázadó lelke megtelik bizalommal és könyörög az Úrhoz. A Gonosz földreroskad az égi erővel szemben.

Köszöntő ének

Ki az, ki jó az éjben?
Fényes gyermekarc!
Válaszolt az Úr!
Mi bűnös lelkeinknek
mentő angyalul
messze földről érkezett
ékes idegen. Ósmagyarság életfája
hajtotta,
hogy ültessük várunk kertibe.
Szomjazva vártuk őt,
ki nyomorunkat enyhíteni jó.

III. ORCHEMA

KÖZJÁTÉK

A jók dala

9. A Gonosz beékeli magát a Jóság istenkereső munkájába és zavarni próbálja a lélek emelkedését.

A föld alázatában...

IV. ORCHEMA

A GYERMEK ELHIVATÁSA

Erzsébet dala

10. A wartburgi vár kertjében Erzsébet és Lajos játszótársai mulatnak.

Istenem adj nekem
Csengő dalt ajakamra,
Hadd köszöntlek
Énekes imában.

Hadd legyek gyermeked,
Add kezéd kis kezembe
És vezess el
Lelkem csarnokában.

11. Erzsébet imába merülten jó, észreveszi társait, közeledik, de a gyermekek Ágnes példájára hidegen és ellenségesen fogadják.

12. Erzsébet egyedül marad és imában keres vigasztalást. Guda és Isentrud szeretettel ölelik át.

13. Lajos keresi Erzsébetet. A gyermekek hódolattal köszönnek. Lajos Erzsébethez fut és nagy bensőséggel vonja magához.

14. Lajos játszani hívja Erzsébetet, a gyermekek velük tartanak.

Napsugárban
Járass engem szüntelen,
Ez a szív, ez a kéz
A tiéd mindörökre,
Árva lelkem,
Néked adtam régen.

Elfeledni
Nem tudom az Arcodat,
Szívemben láttalak,
Megmaradsz éltem öre,
Van lakásod
Mindörökre nálam.

Lajos dala

Testvérke, hol vagy?
Kereslek.
Mindennél jobban
Szeretlek.
Enyém leszel,
Isten adott át szívemnek,
Enyém maradsz,
Szívemben adlak Istennek.

Gyere fussunk, száll a labda,
Messze-messze száll.
Aki dobta és aki kapta,
Egymásra talál.
Lala lallalla
Lala lallalla
A vígság Isten nyelve,
Az öröm égi szó.

15. Harangszó hív esti imára, Lajos távozásra inti a gyermekeket s Erzsébettel imába merülnek.

16. A gyermekek imája lehívja az eget a földre. Erzsébet őrangyala szeretettel karolja át őket. Kis angyalok szálingóznak előbb egyenkint, majd csoportokban, s égi rózsafonatokkal veszik körül őket.

17. A gyermekek az angyalkák közé egyednek és az Őrangyal Erzsébetnek az égbe vezető utat mutatja.

Angyaljárás

Halkan, halkán szól az estharang,
Csendesüljön el a szél
Mert az ima útra kél.

Jertek, jertek, Isten karja vár,
Ébredjenek a dalok,
Lejöttek az angyalok.
Halkan, halkán, halkán lépjetelek,
Örvendjetelek emberek,
Isten jár itt köztetek.

Az elhívás éneke

Ó gyermekek, fehér szívetek
Az Úr tenyerén pihen.
Ő rátok néz és áldott a kéz
Mely szívet ölel szíven.
Ő messze földnek bájos virága,
Nagy Magyarország tépett kis ága,
Örvendjen hű szíved.

Mert szentjének választott téged az
Úr,
Ma karját és szívét kitarja feléd,
És országa, karja és szíve tiéd.

Áldott ígéret, istenigézet
Tölti be lelkedet,
Égi malasztal szíven marasztal
Örökre tégedet
Őrangyalodnak fényes kezébe
Égi rózsáért vette cserébe
Szent gyermekedet,
Mert szentjének választott téged az
Úr.

V. ORCHEMA

KÖZJÁTÉK

A jók dala.

Adjunk az Úrnak....

18. A jók lélekközösségével szemben a Gonosz a világ négy sarkán akarja megerősíteni hatalmát. A jók szeretetkapcsolatai közé beékelni próbálja erőit, de azok bensőségét nem tudja legyőzni, s őrt állva marad a Tér sarkain.

VI. ORCHEMA

A RÓZSACSODA

Könyörgő ének

I.

19. A szegények Erzsébetért sóhajtanak, sírva hívják segítségül.

Ó jer, te égi asszony,
mi őrangyalunk,
hozd a lelkedet!
Ajtódnál hív a nyomor
szomjas alakja.
Ó jöjj, hozd a lelkedet
s bőséges kezed!
Elgyötörve éltünk fája,
Te öntözd,
és szórjad rá napsugaradat!
Testi-lelki éhünk, szomjunk
árja arcodat,
várja kegyes arcodat.

II.

Hű testvérünk kérve-kérünk,
mondd el az Úrnak,
lelkünknek mi fáj.

Szertehull a reménységünk,
sorsunk megkéssett,
nincsen álmunk soha,
jöttöd az egyetlen csoda.
Nincsen nekünk üdvösségünk,
mert szívünket
tövis tépi, szaggatja szét,
igavonás minden léptünk,
e bús földtekén,
ó, szíved bőségéből
ismét adj nekünk.

III.

Mert te vagy a vigasztaló, lélekölelő,
mi nagyasszonyunk,
mert benned Isten éled, a te ajakad
minden fájdalomnak
szent orvossága marad
testi-lelki éhünk-szomjunk
téged áhít, mert te vagy a szeretet,
kit Isten a csillagokban ígért
minékünk,
Ó, te fényességünk, minden
reménységünk
Maradj velünk.

A rózsacsoda strófái

Lajos: Hol jársz itt, én jó hitvesem?
Mi sápasztja arcodat.
Mért reszketsz előttem e hűs
hajnalon?
Mit cselekszel itt?
Mit rejt fényes köntösöd?
Erzsébet: Ó ne ítélj meg, én Uram,
Ezek Isten gyermekei.
Vigasztaltam bús, elárvult
lelküket.

Lajos: Mit rejt köntösöd?
Erzsébet: Rózsát hoztam jó Uram!
Szegények: Rózsát! Az Úr

21. Lajos váratlanul jó. Egy szegény
riadtan akarja figyelmeztetni Erzsébetet.
Lajos szigorúan visszainti.

22. Lajos megérinti Erzsébetet, aki férje
láttára összeressen: zavartan menti könyö-
rületének áldozatos tetté és alamizsnáit
rózsáknak nevezi. Az Úr teljesedésbe viszi
ajka szavát és Lajos a csoda láttára térdre
borul. A szegények allelujás örömmel szedik
a csodatermelte égi rózsákat.

akarta így!
Szent az ajkad szűz
szava.
Szent az élted, rózsás
lelkek hajnala.
Szent a te imád,
Az Úrnak lelke szállt le
rád
Alleluja!

Vége az első résznek.

II. HAZAFELÉ.

VII. ORCHEMA.

ELŐJÁTÉK.

A jók dala

23. A Jók a gonoszok ellen vívott harcban
zárt körre egyesülnek. A lélekegység e foko-
zását leküzdendő, a Gonosz körülkéleli a
kört és annak megszakadásakor beleszivá-
rogatja társait, egy pillanatra diadalmasnak
érezve magát. A fölötté újzáruló kör azon-
ban elviselhetetlen és Erőivel menekül, körül-
kúszva a Jóság áhitatkörét, melynek erejével
szemben tehetetlenül terül el seregével a
földön.

1. A föld alázatában...
2. Adjunk az Úrnak...
3. A föld alázatában...

VIII. ORCHEMA

ELSZAKADTAN

Keresztesek dala

24. A keresztes hadak vezérei komoly
indulójuk hangjaira bevonulnak. Lajos
lelkesíti őket.

Dallal kérek bátorságot
Istenemtől, kit imádok.
Elbúcsúztam gyermekimtől,

Minden hű szeretteimtől,
Lábadhoz tettem éltem,
Esküszóval így ígértem.
Kardot vettem új szerszámul
És a Házadat hazámul.
Otthon sír imát családom
És én szent hívásod áldom,
Mennék érted száz halálba,
Szíved ott is megtalálna.

Keresztesek imája

25. Erzsébetet, ki férjét három napi
járóföldre elkísérte, udvarhölgyei
bevezetik a búcsúszóra. A vezérek
imát énekelnek és hűségi fogadalmat
tesznek. Erzsébet nem tud elválni
férjétől.

Jézus Krisztus!
Arcodat fordítsd felénk.
Földi házadat
visszanyerni indulunk
a nevedért,
szent Urunk!
Te vagy reménységünk,
árva szívünk
feléd sóhajta haza.
Ó, adj ereinkbe lángot,
hogy áldással járjunk.
Ó, vezess!
Kormányozd utunkat.

Keresztesek indulója

26. Erzsébet megretten. Lajos hirtelen
elbocsátja karjaiból és vitézeivel indul.
Az udvarhölgyek átveszik az összeroskadó
fejedelemtől. A távozó keresztesek dala
elhalkul.

Hívott az Úr:
Az Isten földje vár!
Kelet felé
Kitárul a láthatár
És akiben
fel nem lobogott a szó,
Isten lovagjává nem avatható.
Kiben tüzel a szeretet,
Kiben az Isten arca él,
az ég hivatottja,
az fegyvert fog és útra kél,
felszabadítja
Meváltónk házát.

IX. ORCHEMA

KÖZJÁTÉK

27. A Jóság Erői elszakadtak egymástól és
réseiken beszűrődik a Gonosz. A Jóság nem
képes újrafonni az eltépett egységet s a
Gonosz erői egyre diadalmasabban tombolnak
roskadó ellenfeleik felett, ki a magukra hagyott-
ságban egyenkint lehullanak. A Gonosz ujjongva
hagyja ott a letiport Jóságot.

Adjunk az Úrnak...
(A dallamot megszakítja s végre
nyomja a
gonoszok pokoli hangzavara.)

X. ORCHEMA

KIÜZÖTTEN

Erzsébet panasza

28. Erzsébet várából méltatlanul
kitaszítottan, egyedül marad
gyermekeivel.

Erzsébet: Ó, szélszaggatta nagy éj!
Burkold be gyászodba
lelkem,
hullasd özvegységem
fátylát reám,
takard be árvaságom.
Kar: Az Úr akarta így!
Szándéka szent,
Minden Övé idelent!
Erzsébet: Elvesztettem éltem
csillagát,
Elhagyott lelkem társa,
angyala,
áldott arca többé nem
hajol rám,
hős karjával nem támogat
engem.
Kar: Az Úr akarta így!
Erzsébet: Testvéri szívek oh
fogadjatok be ma,
Hajlékot vár kiüzötten
hívetek,

29. Erzsébet a szegényekhez
fordul hajlékért, segítségért, de

azok ridegen elutasítják.

Minden kincsem
szétoztottam,
adatok hát,
koldusként állok ma
elétek.

Kar: Az Úr akarta így...

30. Az esti harangszó. Felcsendül
a gyermekkori mennyei dal. Lajos
égi jelenésben száll le vigasztalni
az elhagyottat. A gyermekeknek
angyalok hoznak mennyei virág-
füzéreket. A hajléktalan fejedelemnő
gyermekeivel Te Deum-ot énekel.

Halkan, halkan...
Ó, gyermekek...
Mert szentjének választott...
Te Deum Laudamus.

XI. ORCHEMA

KÖRJÁTÉK

31. A Gonosz és erői vad diadalban törnek
elő a végleges győzelemre. A Jóság és erői
emelkedni kezdenek és kapcsolódnak
egymáshoz, megtalálják belső egységüket
s végleg letiporják a gonoszt.

A jók dala II.
A föld alázatában.

XII. ORCHEMA

HAZATÉRÉS

A Jók dalai

32. Erzsébet haldoklik. Őrangyala támo-
gatja, védi. A Jóság a Gonosszal utolsó
küzdelmét vívja a szentnek lelkéért. A
Gonosz véglegesen bukik, s Erzsébet
megdicsőülten lép át örökkévalóságába.

Adjunk az Úrnak...
A föld alázatában...

33. Erzsébetet őrangyala és életének
Jósága felemelik a ravatalról. Angyalok
köszöntik életszentségét.

Diadalének

Színarannyá olvad a pára
tündökölve,
úszik a felhő szárnya
vérszínű ég taván.
Földre száll az aranymadár,
tűzfehéren
reszket a röpte árnya
ormaink homlokán.
Lélek izzik, szándék lángol
béna felleg
tűnik a láthatárról,
tárul a menny ablaka.
Harmatoznak aranykődök,
istenálmok
némán teljesülnek,
az ég leköltözött.

Álomarcok testet öltnek,
tűnt homályra
mélytűzű századoknak
lángoló létre gyúl
Isten arca ránk borul,
térde támaszt,
karja újra épít,
szíve otthonunk.

VÉGE

(A dokumentumokat közléteszi: Fuchs Livia)

HÓFEHÉRKE

MOZDULATJÁTÉK VERSES SZÖVEGGEL ÉS ZENÉVEL.

Írta: Dr. DIENES VALÉRIA

SZEMÉLYEK:

Hófehérke	1. törpe	4. hófehely
Édesanya	2. törpe	5. hófehely
Élet Angyala	3. törpe	6. hófehely
Halál Angyala	4. törpe	Mesemondó
Király	5. törpe	
Mostoha	6. törpe	
Vadász	7. törpe	
Hiúság	1. vércsepp	
Holló	2. vércsepp	
1. galamb	3. vércsepp	
2. galamb	1. hófehely	
Királyfi	2. hófehely	
Kék madárka	3. hófehely	

I. KÉP

Szín. Királyasszony szobája. Királyasszony ül az ablaknál és pici ruhát varr. Kitekint az ablakon és elgondolkozik. Mesemondó a színen kívül, elől, a nézők felől balra emelvényen ül és versben mesél.

Tű, tű, pici tű
Királyasszony keze jár,
Tű, tű, pici tű,
Királyasszony kire vár?
A kis ruha vajh kié?
Aki eljő, hát azé.
Királyasszony kire vár?
Szorgalmatos keze jár.

Sötét akkordok hangzanak, királyasszony nyugtalannak látszik.

Kár, kár, csúnya kár,
Királyasszony mire vár?
Holló szárnya suhog, csattog,
Az ablakon csőre kattog.

Holló meglátszik az ablak előtt. A következő sorok alatt beröppen a szobába.

Kár, kár, kopkopkop!
Ablakomon ki kopog?
Felpattan az ablakszárny,
Holló szállott a párkányra.

Vörös fényben beszállt a holló és táncolja a balsors táncát. Zene:

Jaj! Jaj! Mit akarsz?
Királyasszony szíve retten,
Pici tűvel, jaj, ijedten,
Ahogy varrna sebesebben,
Hó ujjából vért fakaszt.

Királyasszony a szúrástól felszisszen s a következő szöveg alatt elgurulnak a pici piros ruhás vércseppek.

Száll, száll, száll a hó,

Hat kis hópehely száll be és a vércsepecskékhez csatlakozva táncot járnak a holló körül.

Száll, száll, száll a jó
Holló hangja károgó,
Három pici vércsepp támad
Díszül a kis hóruhának
Szálló hóval, pelyhes hóval,
Hollóval a károgóval
Három vércsepp táncra kel.
Királyasszony nézi, nézi,
E sok szépség megigézi
S szíve vágya így felel:

A tánc tovább foly[ik]. A szöveg szerint előbb a vércseppek, majd a hópehelyek, végül a holló közeledik a királynéhoz.

Vér, vér, piros vér,
Pirosajkú lányomér
Cseppentél a hóruhára,
Nagy örömnék vér az ára.

Hó, hó, tiszta hó,
Fehércú lányomér
Szállingóztál itt köröttem,
Míg a kis ruhát öltöttem.

Holló, holló, károgó,
Ébenhajú lányomér
Szállottál a palotára,
Királyasszony ablakára.

Királyné feláll, elhagyja munkahelyét, felmegy a trónra, kiterjeszti karjait és így imádkozik:

Orgonaszó. Egek Ura, ki most hallasz,
Semmi kérést nem sokallasz,
Teremts nékem gyermeklelket,
Öltöztess rá szűzi testet,
Fehércút mint e hó,
Pirosajkút mint e vér,
Ébenhajút mint e szárnyak,
Karom s ajkam reá várnak!

A szín elhomályosul, míg a királyasszony trónján kiterjesztett karokkal áll. Szélzúgás. Holló, vércseppek, hópehelyek eltűnnek a színpadról.

Reflektorfényben lép be az Élet Angyala és pici babát hoz a királyasszonynak, s a trónuson átadja neki. Királyasszony leszáll a gyermekkel a karján, arcán boldogság. Pici angyalkák surrannak be és körültáncolják, integetve a pici baba felé. Azután az Élet Angyala köré csoportosulnak, Holló bevezeti a királyt, aki átveszi Királyasszony karjáról a gyermeket.

Gyászzene. Az ellenkező oldalon belép a Halál Angyala feketében, de egészen az Élet Angyalával egyformán öltözve. Megáll a Királyasszony mögött. Lassan átkarolja, karjaiban Királyasszony egyre élettelenebbé válik, Halálangyal vállára hajtja fejét, az a kerevetre lefekteti, s míg az lehunyja szemét és mozdulatlaná válik, Halálangyal merően nézi. Király eközben az Élet Angyalával a gyermekben gyönyörködik, s nem veszi észre Királyasszony haldoklását. Életangyal a trónra viszi a gyermeket, s a kis angyalokkal körülötte marad, a király pedig fájdalommal borul felesége holttestére.

Két csoport: öröm és gyász csoportja: születés, halál.

II. KÉP

Mesemondó a függöny előtt.

Hófehérke árván maradt
Évek sora haladt, haladt,
Király papa sírta, bánta,
Hogy anyátlan a kislánya.
Tanácsolták is a vének,
Hozzon mamát Fehérkének,
Egyet gondolt, kettőt lépett,
Hozott is egy nagyon szépet,
Meg is kérte, el is vette,
Trónusára felültette.

Függöny szétnyílik, látható az előbbi szín a trónussal és a meghalt Királyasszony helyével. Zene. Udvarhölgyek és apródok bevonulnak. Király jön. Karján a feltűnően és kihívóan szép mostoha. Király leülteti most őt a Királyasszony megüresedett helyére. Udvarhölgyek és apródok hódoló mozdulatai. Mostoha gögösen fogadja az ünneplést. Kegyesen bólogat a hódolóknak.

Esküvőről jönnek éppen
Nagy bokréta a kezében
Aranyfürtű büszke szépség,
Bámulta sok kandi népség,

Szíve titkos gondolatja:
Jó az udvar hódolatra.

Fehérke is futna hozzá,
Kezét, arcát megcsókolná,
De rossz szemmel néz ám rája:
Látszik, hogy csak mostohája.

Király papa csak őt nézi,
Mosolyával úgy igézi,
Hófehérke, hogy mit mivel
Nem is tudja, nem is bánja,
Mintha nem is volna lánya
Kit most hű dadája hív el.
S rejtí szíve dobogását,
Hófehérke zokogását.

A jelenet lejátszódik. H[ófehérke] sírva el. Két komorna és két gyerek belép. Leveszik a menyasszonyi fátyolt, koszorút: új palástot adnak. Király elbúcsúzik. Mostoha nézegeti magát, gyönyörködik magában, szépeleg, illeg-billeg a nagy tükör körül, affektál magának, mutogatja szépségét.

Hiúság, egy kis agyoncicomázott gonosz tündér, cigánykerékkel a színen terem és talpra pattan a mostoha előtt, elébe tartja a varázstükröt, mely megmondja, ki a legszebb a világon. Mostoha megszólítja a tükröt:

Kis tükörkém kérlek szépen,
Varázsszóval mondd meg nékem,
Trónuson vagy kolduságon
Ki a legszebb e világon.

Hiúság tündére a tükör mögül felel:

Eddig, ha így hozzám szóltál,
Világon a legszebb voltál,
De most, hasztalan sírsz érte:
Mégis szebb a Hófehérke.

Mostoha és a Hiúság táncduója.

A Mostoha dühtánca és a Hiúság csúfondáros kacagó tánca, melyben mimikailag megmutatja a Mostohának, hogy meg kell öletnie Hófehérkét, aztán egye meg a tüdejét és a máját, s olyan szép lesz, mint Hófehérke volt.

Mostoha behívat egy vadászt és mimikailag elmagyarazza neki, mit kell tennie. Azu-

tán hívhatja H[ófehérke], akit bevezet a dajkája. Hiúság odatartja H[ófehérke] elé a tükröt, de ő nem akar belenézni. H[ófehérke] és a vadász elmennek. A dajka sírva távozik.

Függöny.

III. KÉP

Mesemondó a függöny előtt.

Hófehérkét mostohája megöletni küldte,
Kegyetlenebb szándékkal még nem volt anyaszülte,
Nagy sírásra görbült szegény Hófehérke ajka,
Még a vadász kemény szíve is megesett rajta.

Jelenet a függöny előtt. A mondott jelenet lejátszódik.

Kiértek az erdőszélre, Hófehérke látta,
Mint tűnik a messzeségbe édesapja háza,
Sötét erdő komor fái ijesztően néztek,
Lenn a fűben pici tücskök csendesen zenéltek.
Vadászember átkarolta Hófehérke testét,
Szegény kislány igazán csak most érezte vesztét.

Hófehérke elfut. A vadász utána, s újra megragadja.

Mikor a kés nagy pengéjén megtört a hold fénye,
Megismerte, hogy ez volna az utolsó éje.

Hófehérke térdre esik és imára kulcsolja kezzeit.

Anyám, anyám, édesanyám,
Sikoltott a lányka,
Nem volt még az ilyen kérés
Sohasem hiába.

Megjelenik Királyasszony szelleme és H[ófehérke] őrangyala.

Vadász karját megbénítja
Édesanya lelke,
Őrangyala karjában már
Hófehérke teste.

Hófehérke aléltan őrangyala karjaiban, aki elföldeli H[ófehérké] –t. Vadász kábultan néz körül, Holló beröppen és a vadásznak irányt mutat. Az felvonja íját, elpattantja, kifut a zsákmányért, visszajön a lelőtt állat tüdejével és májával, hazasiet. Hófehérke magához tér őrangyala karjaiban. Két kis galamb kézen- fogja, s elindulnak. Őrangyal eltűnik.

Függöny.

IV. KÉP

Mesemondó a függöny előtt.

Kis, kis, kicsi ház,
A nagy erdőn mit csinálsz?
Nincs, nincs senki bent,
Törpe népe messze ment.

Mély, mély hegygödör,
Vizek útja, földvödör,
Döng, bong kincstanya,
Hegyek gyomra, földhaza.

Víg, víg törpenép,
Rögről-rögre mélybe lép,
Túr, fúr, kincset ás,
Munka után itt tanyáz.

Függöny szétnyílik.

Szín. A törpék kis házának belseje. A háttérben hét ki ágy. A középben hosszú asztalka, alacsony hét kis terítékkal. Az ajtó halkán nyílik. Hófehérke óvatosan lép be. Kémlelve néz körül. A vers tartalmát megjátssza.

Jaj de szép! Jaj de szép!
Merre jár e kurta nép?
Jaj de jó! Jaj de jó!
E kis ház nekem való.

Kis pohár, kis kanál,
Minden jóval megkínál.
Pici tányér, villa, kés...
Itt az ebéd mindig kész?

Hét kis ágy, szép kis ágy,
Aki megpihenni vágy,
Itt a jó kis takaró,
Ez meg éppen rám való.

Mikor végigpróbálgatta a kis evőeszközöket, megkóstolgatta a kis kosztot, ami az asztalon volt, belefekszik a középső kis ágyba, s ott elalszik. Csendes altató zene. Egyszerre pergő víg dallam. Ritmikus léptekkel jönnek a törpék. Vígán jönnek, örömtáncot járnak.

Kop, kop, döng a hegy,
Pici akna merre megy?
Törpe járja, törpe vájja,
Arany, ezüst nevet rája,
Kop, kop, döng a hegy.

Csörr, csörr, hull a kő,
Titkos kincset elfödő,
Gyémánt fénye szemre bukkan,
Kicsi bányász meg se mukkan,
Csörr, csörr, hull a kő.

Sú, sú, jó a szél,
Hegyek torka mit beszél?
Azt mondja a szél szavára:
Elég volt a munka mára,
Sú, sú, jó a szél.

Jó, jó estebéd,
Vacsorázni törpe nép!
Aki dolgát jól végezte,
Eszik, alszik minden este,
Jó, jó, estebéd.

A tánc végével gyanútlanul mennek kis asztaluk köré és enni akarnak, azonban minde-
nik látja, itt valaki járt, míg távol voltak, és gyors tempóban vetik fel a kis kérdéseket:

Ki ült az én helyemen?
Ki evett a tányérkámból?
Ki kóstolta kenyérem?
Ki evett az én kásámból?
Ki szúrt az én villácskámmal?
Ki bánt az én pohárkámmal?

Kis szünet, az a törpe, akinek a középső helyet kellene elfoglalni, meglátja helye mögött, hogy kis ágya nem üres.

Ki alszik az ágyacskámban?

A törpék mind otthagyják helyüket és kis lámpásaikkal odagyúlnak a középső kis ágyban alvó Hófehérke köré.

A törpék Csend-tánca.

Psz! Pszt! Csendesen,
Törpe népség csend legyen!
Jaj de szép az, aki alszik,
Lélezkete alig hallszik,
Pszt! Pszt! Csend legyen!

Sz, sz, sz, csendes ez a ház,
Sz, sz, sz, törpe nép vigyáz,
Jaj de szépen szundikál,
Huncut, aki zajt csinál.
Sz, sz, sz, csendes ez a ház.

Törpék asztalukhoz ülnek és zenére ritmikusan megvacsoráznak, egyszerre esznek, nyelnek, harapnak, isznak, szájat törölnék, köszönnek, aludni mennek, s akinek ágyában Hófehérke, az lefekszik az ágy elé a földre. Behúzzák a kis függönyeiket és a kép elhomályosul. Halk zenére Hófehérke fölött megjelennek az őrangyal és az édesanya szelleme.

Hajnalodik. Jelenések eltűnnek. Törpék ébrednek. Zenére egyszerre nyitják kis függönyeiket, dörgölik szemüket, ritmusra ásítanak, nyújtózkodnak, kilépnek az ágyacskákból, a középső is talpra áll, s csoportosulva a kis ágy köré, ahol Hófehérke alszik, kis lámpáikkal, csákányukkal felszerelve várják Hófehérke ébredését. Hófehérke felébred, mozdul, ásít, ijedten néz körül.

Kik vagytok ti, gyerekek?
Jaj de félek tőletek!
Lámpa, csákány, kalapács,
Tán itt mindenki kovács?
Mik vagytok, kis emberek?
Jaj de félek tőletek!

Hát te ki vagy, kisleány?
Törpe itt ez, mindahány,
Nappal vígan dolgozik,
Éjjel szépen aluszik.

Dehogy bántunk tégedet,
Eltartunk, mint gyermeket.

Jó, jó, estebéd,
Vacsorázni törpe nép!
Aki dolgát jól végezte,
Eszik, alszik minden este,
Jó, jó estebéd.

Leülnek a hosszú asztalka körül a zene ritmusa szerint, leülés közben gyors egymásutánban hangzanak ezek a kérdések:

Ki ült az én helyemen?
Ki evett a tányérkámból?
Ki kóstolta kenyérem?
Ki evett az én kásámból?
Ki szúrt az én villácskámmal?
Ki ivott a pohárkámból?

szünet

Ki alszik az ágyacskámban?

Erre a szóra a kis törpék felugrálnak és mind az alvó Hófehérke köré csoportosulnak. Kis lámpáikkal rávilágítanak, de intik egymást, hogy fel ne ébresszék a kis alvót.
Csend-tánc.

Psz! Pszt! Csendesen!
Törpe népség, csend legyen!
Jaj de szép az, aki alszik,
Lélezkete alig hallszik...
Pszt! Pszt! Csend legyen!

Kis lámpáikkal körbejárnak és lerakják sorban.

Sz, sz, sz, csendes ez a ház
Sz, sz, sz, törpe nép vigyáz
Jaj de szépen szundikál,
Huncut, aki zajt csinál,
Sz, sz, sz, csendes ez a ház.

A törpék visszamennek az asztalhoz vacsorázni.

Csendes vacsora,
Jó az éjszaka,
Hosszú útról jött talán,
Aludj, aludj, kisleány.

Szótlánul esznek. Zene ritmusára esznek, isznak, rágnak, szájat törölnek, felkelnek, köszönnek, aludni mennek, mindenik egyszerre bújik kis ágyába a függöny mögé, akinek pedig ágyában Hófehérke alszik, az lefekszik a földre. A szín elsötétül és egy pillanatra meglátszik Hófehérke fölött az őrangyala és édesanyja szelleme. A kis óra a középső ágy felett elszalad a 9-től a 7-esig. Halkan kezdődő és felerősödő ébresztő zene szólal meg. A törpék ennek ritmusára ébrednek. Mindent egyszerre tesznek. A függöny mögül arc ki, függöny elhúzása, ülés az ágyon, szemdörzsölés, ásítás, felállás, nyújtózás, ruhaigazítás lámpafelszedés, Hófehérke körül csoport, várják ébredését.

Pirosan világít be a hajnal. Hófehérke ébredszik, felül a kis ágyban, és ijedten néz körül.

Kik vagytok ti, gyerekek?
Jaj de félek tőletek!
Lámpa, csákány, kalapács,
Tán itt mindenki kovács?
Mik vagytok, kis emberek?
Nagyon félek tőletek.

Hát te ki vagy, kisleány?
Törpe itt ez, mindahány,
Nappal vígan dolgozik,
Éjjel szépen aluszik.
Dehogy bántunk tégedet,
Eltartunk, mint gyermeket.

Hófehérke kilép az ágyacskából, előreszalad és vidáman játssza meg a strófát:

Nem lesz benne károtok,
Rendben lesz a házotok,
Nem kell venni cselédet,
Mégfőzöm az ebédet,
Rendben lesz a házotok,
Itt maradok nálotok,
Kosztot, szállást adtok érte:
Én vagyok a Hófehérke.

A kis törpék kezét adják Hófehérkének, és megegyeznek vele a mondottakban. Körültáncolják Hófehérkét, aki maga a közepen örömtáncot jár velük.

Most, most elmegyünk,
Vigyázatosak legyünk,
Hófehérke bezárkózzál,
Senkivel se barátkozzál.
Most, most elmegyünk.

Itt, itt, itt a ház,
Hófehérke jól vigyázz,
Ellenségek járnak erre,
Ki ne mozdulj ám semerre,
Itt, itt, itt a ház!

Kop, kop döng a hegy,
Pici akna merre megy?
Törpe járja, törpe vájja,
Arany, ezüst nevet rája,
Kop, kop döng a hegy!

A törpék elvonulnak, Hófehérke egyedül marad, rendezkedik, asztalt szed, ágyat bont és vet, minden mozdulata belekomponálva a zenébe.

Függöny.

V. KÉP

A Mostoha toalettasztalánál ül, ékesíti magát mindenféle szépítőszerszerrel. Hiúság ott guggol egy sarokban, kezében a varázstükör. Amint a Mostoha egyre jobban és jobban szépeleg a tükör előtt, Hiúság előbújik, egyre nagyobbra nő, aztán odatartja a varázstükröt a Mostoha elé.

Mostoha: Én tükörkém, édesem,
Ki a legszebb, mondd nekem.

Hiúság: Királyasszony, édesem,
Nagyon tetszel énnekem,
Szépséged világra szólna,
Ha fehérke szebb nem volna,
Ott lakik az erdő mélyén,
Hét hegyen túl, hét törpénél.

Hiúság uszítja és gondolatot nyújt neki, miképpen veszítse el Hófehérkét.

Semmi kétség, elemészted,
Mihelyt hiúságod késztet,
Ezt a láncot tedd nyakára,
Jó keményen, nem kímélve,
S nem szabadul tőled élve.

Hiúság kimegy, behozza a kopott öregasszonyruhát, kosarat, árukat, és Mostoha pár pillanatot alatt magára ölti az álruhát, s Hiúság bátorításával jókedvűen, bosszúállóan útnak indul.

Függöny.

Mesemondó a függöny előtt.

Királyasszony messze indul,
Hét erdőn át, hét hegyen túl,
Tüske tépi rossz ruháját,
Tövis vérzi kényes lábát,
Munka, fájás, mindegy néki,
Csak hívságos vágyát félti.
Hegyen, völgyön nem hiába,
Viszi föl-le gonosz lába,
Kárörvendve, forrva lázad...
Látja is már a kis házat.

Függöny szétnyílik.

VI. KÉP

Hófehérke a törpék kis házában ül az ablaknál és fehérneműt foltoz. Aztán feláll és lisztet készít a holnapi kenyérsütéshez. Mikor elkészült, örömeiben táncol, hogy jól megy a munkája. Az ajtón erős kopogás hallatszik.

Durr, durr, döng az ajtó,
Hej, haj, telt szakajtó,
Kár, kár, jó a holló.
Csinn, csinn, szerszám, olló
Hajdís, nyaklánc ezer féle,
Öregasszony házal véle.

Holló besurran és körültáncolja a szobát, Hófehérke rémületére, aztán eltűnik. Mostoha belép, kínálgatja portékáját.

Kár, kár, jó a Holló,
Szép kisasszony, nézd e lánc,
Ehhez nincsen ám hasonló,
Kár, kár, szép az ára,
Ideillik a nyakára!

Öregasszony ráteszi a láncot, Hófehérke nyakán jól megszorítja.

Hadd tegyem rád, addsa lelkem,
Nem láttalak soha szebben,
Tiéd a lánc, látod? látod?
Elhoztam benn a halálot!

Hófehérke összeesik.

Itt fekszel most meglakoltan,
Próbálj hát szebb lenni holtan.

Az alélt Hófehérke körül Mostoha, Hiúság és Holló gyűlölet-táncot járnak és eltűnnek.

Kop, kop, döng a hegy,
Pici akna merre megy?
Törpe járja, törpe vájja,
Arany, ezüst nevet rája,
Kop, kop, döng a hegy.

Hopp, hopp, itt vagyunk,
Tenger kincset itt hozunk,
kicsi házunk hű őrzője,
Kis otthonunk királynője,
Hopp, hopp, itt vagyunk.

Vidáman jöttek és sorakoztak befelé, de megrémülnek, amint megpillantják a földön elterült Hófehérkét. Körülveszik, rávilágítanak kis lámpáikkal. Panaszos mimikával.

Jaj, jaj, jajjajaj,
Kis házunkon szörnyű baj!
Jaj mi érte? Jaj mi érte?
Itt fekszik a Hófehérke!
Jaj, jaj, jajjajaj!
Kis házunkon szörnyű baj!

Egyik kis törpe megszólítja szomszédját, s biztatja, menjen oda, nyúljon hozzá Hófehérkéhez, az oda is megy, felemeli Hófehérke karját, de az élettelenül hanyatlik vissza a következő sorok alatt.

Fogd meg, hátha él?
Nem jó törpe, aki fél,...
Jajjaj, nem mozog!
Törpe népség, sír, zokog
Jajjaj, nem mozog!

Míg a törpék tehetetlenül sírnak, beröppen két kis fehér galamb és Hófehérke nyakán kioldják a láncot. Hófehérke azonnal életre kel, felugrik és rámosolyog a kis siratókra. Örömtánc.

Hopp, hopp, mégis él!
Törpe népség táncra kél:
Örülj pajtás, neved rája,
Persze, itt járt mostohája!
Hopp, hopp, mégis él!

Függöny.

VII. KÉP

Függöny előtt.

Mostoha és Hiúság betáncolnak a tükörrel. Hiúság a Mostoha elé tartja a varázstükröt, s az szépelegve és győzelme biztos tudatában teszi fel a kérdést.

Kis tükörkém, kérlek szépen
Varázsszóval mondd meg nékem,
Királysorban, kolduságon,
Ki a legszebb a világon.

Hiúság csúfondárosan válaszol a tükör mögül.

Eddig ha így hozzám szóltál,
Világon a legszebb voltál,
De most hasztalan sírsz érte,
Mégis szebb a Hófehérke.

Hiúság kacagva mutatja, hogy Hófehérke magához tért. Új tervet kovácsolnak, Hiúság hoz be egy másik álruhát, fésűs táskákat és egy ragyogó aranyfésűt.

Ha e fésűt nedvesíted,
Hajába jól bemeríted,
Beakasztod, megszorítod,
Haját jól ráfodorítod,
Nincs ki mentse, nincs ki védje,
Végzete már utolérte.

Mindketten kárörvendve készülődnek. Mostoha gyorsan felölti a második álruhát és elsietnek.

Függöny szét.

Hófehérke vígan mos a kicsi teknő előtt. Közben táncol egyet-kettőt és újra mos. Pici harisnyákat emel ki a vízből.

Locs, locs, tiszta víz,
Kettő, három, kilenc, tíz,
Mire este hazatérnek,
Kimosom a tizennégyet,
Locs, locs, tiszta víz.

Locs, locs, aki mos,
Annak keze szappanos,
Vígan nótáz annak szája,
Aki pici népét várja,
Locs, locs, aki mos.

Az előbbi jelenet nagyobb intenzitással ismétlődik. A Holló kerengése gyorsabb, rosszkaróbb, a döngetés erősebb, az egész történet hevesebb.

Durr, durr, döng az ajtó,
Hej, haj, telt szakajtó,
Kár, kár,...csúf madár, te
A minap is itt voltál te,
Hesse, hesse, nincsen ajtó!

Mostoha elváltoztatott hangon beszél, más ruhában, más árukkal.

Csinn, csinn, itt vagyok,
Aranyfésűket hozok,
Szép kisasszony, néked szántam,
Szép hajadba beleszántom,
Csinn, csinn, itt vagyok.
Hadd tegyem rád, jöszte lelkem,
Nem láttalak soha szebben,
Itt a fésű, látod? látod?
Elhoztam benn a halálod!

Mostoha benyomja a fésűt Hófehérke hajába, aki tántorog és összeesik.

Itt fekszel most meglakoltan,
Próbálj hát szebb lenni holtan.

Rövidebb, de ujjongóbb diadaltánc: Holló, Hiúság, Mostoha. Távolról hallatszik a törpék indulója.

Kop, kop, döng a hegy,
Pici akna merre megy?
Törpe járja, törpe vájja,
Arany, ezüst nevet rája,
Kop, kop, döng a hegy.

Belépnek. Hopp, hopp, itt vagyunk,
Tenger kincset itt hozunk,
Aki dolgát jól végezte,
Eszik, alszik minden este,
Hopp, hopp, itt vagyunk.

Megpillantják Hófehérkét.
Jaj, jaj, jajjajjaj!
Kis házunkon szörnyű baj!
Jaj, mi érte? jaj mi érte?
Itt fekszik a Hófehérke,
Jaj, jaj, jajjajjaj!
Kis szívünkben szörnyű baj!

Ismét odaküld egy másik törpe egy másikat, mert maga nem mer hozzányúlni.

Fogd meg, hátha él!
Nem jó törpe, aki fél!

Hófehérke keze érintésre lehanyatlik.

Jajjaj, nem mozog,
Törpe népség sír, zokog,
Jajjaj, nem mozog!

Két kis galamb körülrepdesi a fekvő Hófehérkét és kiveszik hajából az aranyfésűt, s azt messze elhajítják. Hófehérke felpattan a földről és a kis törpék boldogan üdvözlik.

Hopp, hopp, mégis él!
Törpe népség tánra kél,
Örülj pajtás, neved rája,
Persze itt járt mostohája,...
Hopp, hopp, mégis él!?

Rövid örömtánc, az előbbi motívumokkal, csak hogy fokozott tempóban és dinamikával.

IX. KÉP. Függöny előtt.

Mostoha érkezik, ledobja álruháit, szembeszalad vele a Hiúság és odatartja a tükört.

Kis tükörkém, kérlek szépen,
Varázsszóval mondd meg nékem,
Trónuson vagy kolduságon,
Ki a legszebb e világon.

Eddig ha így hozzám szóltál,
Világon a legszebb voltál,
De most összetörhetsz érte,
Mégis szebb a Hófehérke!

Hiúság el. Harmadik és legrongyosabb álruhát hoz, nagy almás kosárral, kivesz belőle egyet és azt magasba felmutatja, s a Mostohának nyújtja.

Ez aztán a piros alma!
Ennek van ám nagy hatalma!
Egyik fele piros kéreg,
Másik fele gyilkos méreg.
Vágjad ketté, s add neki,

Mérges felét megeszi,
Odahull eléd a földre,
S ott pusztul el mindörökre.

Függöny szét.

Hófehérke vígan vasal. Pici ingeket hajtogat össze. Aztán fújja, szítja, lóbálja a vasat.

Ég, ég, ég a szén,
Pici vasban piros fény,
Szikra villog, szikra pattan,
Jaj az arcom majd kicsattan!
Ég, ég, ég a szén!

Fújd, fújd, majd kigyúl,
Minden kis láng kiújul,
Hogy kimostam szép fehérre,
Kis törpéim örömére!

Fújd, fújd, majd kigyúl.

Jár, jár, jár a vas,
Hófehérke szorgalmas,
Tűzről pattant kis kezében,
Hét parányi ingecskeben
Jár, jár, jár a vas.

Holló beröppenése most már egészen véstjósóló és gyors, heves kerengéssel röpködi be a szobát. Hófehérke ijedten kiejti a vasat kezéből.

Durr, durr, döng az ajtó,
Hej, haj, telt szakajtó,
Kár, kár, itt a Holló,
Fésű, nyaklánc, szerszám, olló.

Hess, hess, csúf madár te,
A minap is itt voltál te,
Hess, hess, nincsen ajtó!
De boszorkányt küld a sátán,
Almáskosár van a hátán.

Mostoha nagy alázatosan, hízelegve közeledik.

Szép kisasszony, a bizalmát,
Vesse rám csak, ezt az almát
Királyfi is kérte tőlem,
Tán rosszat gondol felőlem?
Azt a piros szép orcáját,
Orcájának szép almáját
Hadd lássam csak? Ha megenné,
Bizony százszor megköszönné.

Hófehérke már nagyon nyugtalan. Fél a vénasszonytól és tolja őt kifelé.

Nem kell semmi, rút banya,
Nyitva a ház ajtaja,
Mész ki innen? Nincsen szállás!
Nekem megárt a vásárlás,
Hisz már kétszer majd megholtam
Mikor boltodba markoltam.

Mostoha sértődötten és bosszúállóan válaszol.

Hát ha semmit nem veszel,
Engem pedig kiteszel,
Adok egy kis ajándékot,
S hagyjuk abba a játékot.

Mostoha gyönyörű piros almát vesz elő, késsel elfelezi, beleharap, s jóízűen eszi, másik felét odaadja Hófehérkének. Hófehérke megsédül, és összeesik.

Itt fekszel most meglakoltan,
Próbálj hát szebb lenni holtan.

A káröröm tánca. Heves, erős mimikájú trió. Holló, Hiúság és Mostoha. Diadalmasan el. Kívülről hallatszik a törpék szokott indulója, kopognak a kis csizmák, míg be nem nyitják az ajtót.

Kop, kop, döng a hegy,
Pici akna merre megy?
Törpe járja, törpe vájja,
Arany, ezüst nevet rája.
Kop, kop, döng a hegy.

Hopp, hopp, itt vagyunk,
Tenger kincset itt hozunk,
Kicsi házunk hű őrzője,
Kis otthonunk királynője,
Hopp, hopp, itt vagyunk!

Megpillantják Hófehérkét, körülveszik, sírnak.

Jaj, jaj, jajjjaj!
Kis házunkon szörnyű baj!
Jaj mi érte? jaj mi érte?
Itt fekszik a Hófehérke!
Jaj, jaj, jajjjaj!
Kis szívünkön szörnyű baj!

Egy harmadik kis törpe löki most meg a szomszédját, hogy próbáljon odamenni Hófehérkéhez.

Fogd meg, hátha él?
Nem jó törpe, aki fél.

A felemelt kar lehanyatlik.

Jajjaj! Nem mozog,
Törpe népség sír, zokog,
Jajjaj! Nem mozog!

Kis galambok nem jönnek segíteni. Holló és Hiúság ravatalt hoznak be. Törpék ráemelik Hófehérkét. Két kis galamb behoz egy üvegekoporsó-fedelet és ráteszik Hófehérkére. Siratás.

Az Élet Angyala a kis koporsó lábához ül sírva. A Halál Angyala győzelmesen áll Hófehérke fejénél. Törpék könnyörögnek a Halál Angyalának.

Add, add, add ide!
Hideg már a kis keze,
Ébenhaja feketéllik,
Rózsamarca úgy fehérlik...
Add, add, add ide!

Galambok ráborulnak.
Nézd, nézd, jaj de szép!
Szegény kicsi törpe nép

Minden kincsét adná érte,
Ha éledne Hófehérke,
Nézd, nézd, jaj de szép!

Holló körülkerengi a koporsót.

Lám, lám, én tudom,
Láttam ott a félúton,
Szállt a szélben a ruhája,
Itt járt nála mostohája.
Lám, lám, én tudom.

Holló vállvonogatva nézi Hófehérkét, a többiek mind siratják.

Jajjaj, mind sírunk,
Nem eszünk és nem iszunk,
Évek járnak, évek szállnak,
Kicsi törpék vénre válnak,
Jajjaj, mind sírunk!

XIII. KÉP

Függöny előtt

Mostoha hazaér. Ledobálja álruháját, újra fejedelmi díszben áll és Hiúság örömpesve hozza a tükröt.

Kis tükörkém, édesem,
Ki a legszebb, mondd nekem!

Hiúság táncol, hódol a Mostohának, aki hódító szépségében boldogan néz a tükrebe:

Királysorban, kolduságon
Legszebb vagy a nagy világon.

Diadaltánc. Kettős a Hiúsággal.

Függöny szét.

XIV. KÉP

Törpék házacskájának belseje. Hófehérke az üvegkoporsóban, körülötte a kis törpék sírva. Életangyal arcát eltakarva, fejét karjára hajtva gyászol Hófehérke lábánál, Halálangyal kiterjesztett szárnyakkal és karokkal

Hófehérke fejénél áll. Két kis galamb egymásra borulva, egymás vállára hajtott fejfel szomorkodik. Holló kitárt szárnyal lebeg a kép felett.

Mesemondó folytatja a szöveget.

Hét kis törpe bús házában
Hófehérke nincs magában,
Hét kis törpe, hegyszülötte,
Ott sírdogál körülötte,
Életangyal ott siratja,
Várában meg édesatyja,
Halálangyal őrzy testét,
Két kis galamb sírja vesztét.
Néha, néha egy kis törpe
Körüljárja körbe, körbe
Ráfénylik a kis lámpása,
Hogy szépséges arcát lássa.

Halk gyászszene szól, és a kép mint álló kórus válaszol a hangokra.

Szállnak az évek,
Fognak a vének,
Vár nagy időket,
Tünedezőket,
Erdei kis ház,
Mit telemintáz
Zöld mohaszóttas..
Szállnak az évek,
Fognak a vének.

Hófehérke teste fölött megjelenik a Királyasszony szelleme és Hófehérke őrangyala, fehér reflektorfényben. Ebben a pillanatban messziről kúrthang szólal meg, és három ízben hívást kürtöl, egyre közeledve.

Belép a királyfi, apródjai kísérik. Megáll a színpad közepén és még nem látja Hófehérkét.

Jöttem a hajnal szárnyán,
Jártam a földet árván,

Vártam az én kis párom,
Hasztalanul még várom,
Messze az erdőt járom,
Hol van az én kis párom?

Megpillantja Hófehérkét:

Alszik az én kis párom?

Kis törpék kara sírva válaszol.

Meghalt, meghalt, bár aludnék,
Sírni, sírni dehogy tudnék,
Meghalt, meghalt ezer éve
Üvegkoporsóba téve.
Kis törpéi itt virrasztjuk,
Galambokkal így siratjuk.

Királyfi a koporsó fölé borul.

Megismertem, hazavárom,
Ez a kislány az én párom,
Akár meghalt, akár éled,
Bánatom mind szerteszéled,
Élve, halva enyém léssen,
Dús palotám várja készen.

A kis törpék körülállják a Királyfit.

Hét kis törpe, kis barátim,
Jöjjetek el vélem,
Lakásotok palotámnak
Legszebb tornya léssen.
Ott alszik majd Hófehérke
Nem váltok el tőle,
Országomnak holtában is
Kincse lesz belőle.

Királyasszony szelleme eltűnik, őrangyal leszáll a kis koporsóhoz és mikor a kis törpék vállaikra akarják venni Hófehérkét, ő a karjával játszva felemeli, s a törpék alig visznek súlyt.

Jó, jó, elmegyünk
Vállainkra felveszünk,
Hófehérke, kis leányunk,
Hercegeddel egy a vágyunk,
Jó, jó, elmegyünk.

Felemelik a ravatalt és indulnak vele kifelé. Életangyal feláll és lábai felől halad, Halálangyal kezd gyengülni, de még pár lépést tesz utána.

Fogd, fogd, indulunk,
Mind csak egyet gondolunk,
Hófehérke szép arcára
Süssön rá a nap sugára,
Fogd, fogd, indulunk,
Ropp! ! !...

Őrangyal elbocsátja a koporsót és áldólag terjeszti föléje karjait, a kis törpék megérik a súlyt és megzökkennek miatta, védekeznének, de a koporsó lecsúszik vállaikról, felpattan a födele és a két kis galamb diadalmasan emeli ki a felnyílt koporsóból a Hófehérke torkából kiszökkent almacsutkát, mialatt Hófehérke kilendül koporsójából.

Hófehérke kilendül koporsójából, általános öröm, Életangyal karjaiba veszi, Halálangyal elszáll. Életangyal átadja Hófehérkét a Királyfinak. Őrangyal eltűnik, a kis törpék vígan ugrálják körül a boldog jegyespárt, akik elindulnak a színpad mélyén a második függöny mögött már előre elkészített fényes trónterem felé.

Mesemondó

Mennek már az esküvőre
Díszes palotába,
Öltöztetik Hófehérkét
Aranyos ruhába,
Kis törpék de vígan vannak,
Szólnak a harangok,
Hófehérke örömeiről
Búgnak a galambok.

Mostoha jó.

Egy, csak egy szív nyugtalan ma,
Nem is tudja, hogy van,
Hófehérke mostohája
Öregszik a gondban.
Hiúsága görnyedezik,
Hasztalan az ének,
Úgy emészti szerencséje
Hófehérkének.

Hiúság utoljára hozza a tükröt. Mostoha szomorúan, roskadozva kérdez.

Tükröm, tükröm, kicsi tükröm,
Mondd még egyszer nékem,
Ki a legszebb a világon,
Földön és az égen?

Hiúság válaszol:

Királyasszony hasztalan már
Erről minden nóta,
Nagy dolgok és nagy újságok
Törtétek azóta,
Szépségedet elmossa az
Idők óceánja,
Hófehérkét megmentette
Országunk királya.

Befut egy kis törpe.

Készülnek is, Királyasszony
Már a menyegzőre,
Még hívta a Hófehérke
Fényes esküvőre,
Azt üzeni, nem haragszik,
M megbocsátott néked,
Tárt karokkal vár téged, ha
M megbántad vétked.

Menyegzős nép körülveszi Hófehérkét és a Királyfit. Mostoha felé Hófehérke kedvesen int, de mikor az megpillantja a szépséges párt, térdei megrogynak és Hiúság éles törével leszúrja Halálangyal. Holló és Hiúság elviszik a gonosz asszony holttestét és a menyegzős tánc megkezdődik.

Kit hiúság visz a bűnre,
Hiúság lesz gyilkosa,
Így pusztult el rút bűnében
Ez a gonosz Mostoha.

Függöny.

*(A dokumentumokat közléteszi: Fuchs Livia)**

Iratok a táncművészképzés történetéhez, 1946–1950.

A hazai művészettörténeti, tánc történeti, politikatörténeti és neveléstörténeti kutatások az intézményes színpadi táncművészeti oktatás történetével eddig csak felületesen és érintőlegesen foglalkoztak. A táncos képzés első szakasza (1833–1884) az alapozás és kísérletezések időszaka. A második szakasz (1884–1950) az Operaház megnyitásától az operai balettiskola bezárásáig tart, ez a kétirányú, korlátos intézményesülés időszaka. Ennek lényege a nem nyilvános és a nyilvános táncoktatás elkülönülése. A nem nyilvános táncoktatás 1884-től az 1907-ig a belügyminiszter, ezután a vallás- és közoktatásügyi miniszter felügyelete alatt álló Operaházban, mint belső utánpótlás-nevelés élt tovább, a Nemzeti Színháztól átvett saját balettiskolával. A nyilvános táncoktatás ezzel szemben a belügyminiszter felügyelete alatt bontakozott ki és erősödött meg. Erről az első (1896-os számozású) BM-rendelet 1897-ben jelent meg.

A táncos képzés harmadik szakaszának (1945–1950) sajátossága a második szakasszal fennálló időbeli átfedés: e szakasz eseményei ugyanis minőségileg térnek el az előző periódus történeteitől. A második világháborút követő fél évtizedet nemcsak az események felgyorsulása, hanem a műfaji kibontakozás, a szervezeti sokszínűség, az újszerű kezdeményezések, a kísérletek és kudarcok jellemezték. Ennek az ellentmondásos periódusnak a jellemzésére közlünk a továbbiakban néhány levéltári dokumentumot. A válogatáskor tudatosan arra törekedtünk, hogy nagy formátumú és hétköznapi ügyek egyaránt megjelenjenek.

Az első dokumentum Szentpál Olga, Ortutay Zsuzsa és Rabinovszky Máriusz javaslata Táncművészeti Főiskola létrehozására, 1946-ból. A következő a Mozdulatkultúra Egyesület 1947-es javaslata Mozdulatművészeti Akadémia létrehozására. A harmadik blokkban egy, a Magyar Állami Operaház balettiskolájában, 1948-ban történt ún. „el-tanácsolás” (szakmai okból történő elbocsátás) folyamatáról kapunk képet. Végezetül az operaházi balettiskola és a Táncművészeti Iskola 1950-ben történt egyesítésével létrejött Állami Balett Intézet és a Magyar Állami Operaház közötti kezdeti feszültségekbe nyerünk betekintést.

Az 1945 utáni kísérletek és kezdeményezések nyomán a táncos képzés teret nyert a felsőoktatásban is. A hatalom azonban a műfajok között diszkriminált: tudatosan el-sorvasztotta a mozdulatművészetet, új alapokra helyezte a néptáncot, és szovjet minta szerint megerősítette a klasszikus balettet. Mindebben közvetlenül érvényesült a kommunista párt művészetpolitikája.

* A Dienes Valéria orchémák szövegeinek közzététele az OSZMI Táncarchívuma hagyatéki gyűjteményének 1. számú, Dienes Valéria-hagyatékában fellelhető dokumentumokon alapul.